БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 1 март
Пайшанба
№ 42 (13. 478).
Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ОРГАНИ •

КОМСОМОЛ ИШЛАРИ КУНДАЛИГИ: МАРТ

Баҳорни қарши ол, комсорг!

КОМСОРГ! Мана, баҳорга ҳам чиқиб олдик. Бу ҳар биримизнинг руҳимизни, кайфиятимизни қанчалик кўтармасин, баҳорги ишларнинг кўплиги, тиғизлиги кишига шунчалик масъулият юклайди.

Ўтган ойда комсомол ҳаётида ҳам бир қатор муҳим воқеалар бўлиб ўтди. Бу энг аввало — сайловлардир. 18 февраль куни Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига ва маҳаллий Советларга халқнинг ишончли вакиллари сайланди. Галдаги вазифа — комсомол ташкилотлари ўз округларидан сайланган депутатлари фаолиятида албатта комсомол наказларини бажаришга эришиш, улар Советлар ишида ёшлар қизиқишлари ва манфаатларини ҳимоя қилишларини таъминлашдир. Шу билан бирга қайта сайлов ўтказиладиган округларда комсомол эҳтиёжлари учун қайғурадиганлар кўпчилик овоз олишлари учун кураш бўлмоғи лозим.

Аввал хабар қилганимиз бўйича, февраль ойининг охирида Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг VII пленуми бўлиб ўтиши керак эди. Лекин Бўка ноҳиясида миллатлараро муносабатларда юз берган кескинлик натижасида пленум март ойига қолдирилди. Айни пайтда комсомол қўмиталари миллатлараро муносабатлар масаласини бир дақиқа ҳам эътибордан қочирмасликлари лозим. Чунки бундай кескинлик кўп ҳолларда бевосита ёшлар ўртасидаги англашилмовчиликдан келиб чиқмоқда, ихтилофларнинг, можароларнинг марказида ҳам, шубҳасиз, ёшлар бўлишмоқда. Комсомол қўмиталарининг бу борада олиб бораётган ишлари мутлақо етарли эмас. Бу масалада юқори ташкилотлардан кўрсатма кутмай, комсомол қўмиталари ўзларига тегишли жойларда турли миллат ёшларининг ўзаро ҳамжиҳат яшашлари учун янгича ёндашув ва иш усулларини ахтармоғлари лозим. Ҳозир ўз турар жойларидаги ёшларни қизиқтираётган, ташвишлантираётган масалаларни улар марказдан кўра яхшироқ билишади-ку. Биз жойлардаги муаммоларни бирор кор-ҳол юз бергандан кейин эмас, аксинча, ундан олдин бартараф этиш йўлларини излашимиз лозим.

Шундай қилиб, март ойининг ўрталарида Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитасининг VII пленуми бўлиб ўтади. Пленум кун тартибидаги бош масала жумҳурият комсомол ташкилотининг ВЛКСМнинг бўлажак XXI съездидаги позициясини белгилаш, мамлакат комсомолининг навбатдан ташқари олий анжуманида қайси масала ва муаммоларни кўтариб чиқиши ҳақида келишиб олиш. Шунингдек, пленумда Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Қўмитаси аъзосининг мақоми, жумҳурият комсомол ташкилотининг 1990 йилга мўлжалланган бюджети тасдиқланади.

8 Март Халқаро хотин-қизлар куни. Комсорг! Ташкилот аъзоларининг катта қисми хотин-қизлар эканлигини унутма. Уларни байрам билан муборакбод этиш, эзгу тилакларимизни изҳор этиш ҳар биримизнинг инсоний бурчимиздир.

Биз яқиндагина вилоят комсомол ташкилотларининг ҳисобот-сайлов конференциялари ҳақида ёзган эдик. Ҳозир жойларда бу йиғинларда ўртага қўйилган муаммоларни ҳал қилиш бўйича тадбирлар белгиланмоқда. Айни пайтда ўқув юртлари комсомол ташкилотларида ҳисобот-сайлов кампанияси бошланмоқда. Уларда ўқув масканлари ҳаётидаги ютуқ ва муаммоларгина эмас, балки ВЛКСМ Устави ва Ҳаракатномаси лойиҳаси қизғин муҳокама этилмоғи лозим. Чунки комсомолнинг кейинги ҳаёти энг аввало ана шу ҳужжатларга боғлиқ. Улар бўйича билдирилган таклиф ва мулоҳазаларни ВЛКСМ XXI съезди делегатлари орқали съездга жўнатиш мумкин.

Ўқувчиларнинг баҳорги таътил кунлари ҳунар-техника билим юртларида «Очиқ эшиклар кунлари» ўтказилади, умумтаълим мактабларида ўқувчилар учун тарғибот бригадаларнинг чиқишлари уюштирилади. «Коинот» илмий-ижтимоий викторинанинг II-тури бўлиб ўтади.

19-24 март кунлари В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат дорилфунунининг 70 йиллигига бағишлаб Ўрта Осиё ва Қозоғистон жумҳуриятлари дорилфунунларининг фестивалини ўтказиш мўлжалланмоқда.

21 март — НАВРЎЗ байрами. Қайта қуриш, ошкоралик туфайли, шу кунга етиб келдик. Наврўз бу йил биринчи марта расмий, тан олинган шодиёна сифатида нишонланади. Биз бунга осонлик билан эришмадик. Шунинг учун унинг қадрига етишимиз керак. Комсорг, бу тантаналар ўз қишлоғингда, ўз комсомол ташкилотинг ҳаётида унутилмас кун бўлиб қолиши учун ҳаракат қил. Комсомол қўмиталари ва ёшларни бир бирига яқинлашувида Наврўзнинг хизмати каттадир. Бундай имкониятдан унумли фойдаланиш ҳақида ўйлаб кўр.

Наврўз билан юртимизга баҳор юмушлари, меҳнат шавқи, экин-тикин ташвишлари кириб келади. Баҳорги дала ишларига тайёргарлик, техникани созлаш, комсомол-ёшлар бригадаларини янги мавсумга ҳозирлиги — буларнинг барчаси шу кунларда кун тартибидан тушмаслиги керак.

КОМСОРГ, айни кунларда жумҳуриятимизнинг барча ўқув даргоҳларида В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ пионер ташкилоти Уставининг лойиҳаси қизғин муҳокама қилиняпти. Унда пионер ва ўқувчилар билан бирга катталар ҳам қатнашмоқдалар. Муҳокамани намунали уюштиришда фаоллик кўрсат, ёрдам бер.

БИР СЎЗ билан айтганда, март ойида ҳам комсомол ҳаётида қатор тадбир ва байрамлар бор. Лекин биз бир нарсани унутмаслигимиз керак — комсомол фақат тадбир ўтказадиган ташкилот эмас. У асосан ёшлар билан ишлаши, уларнинг манфаатларини ҳимоя қилиши керак. Юқорида айтганларимиз эса, комсорг, бу борада сенга бир оз бўлсада кўмак берса, демак, газетанинг шунча жойини банд қилганимиз бекор кетмаяпти.

Журналистлар билан суҳбат

27 февраль куни СССР Олий Совети сессиясининг ялпи мажлисида Президент ҳокимияти тўғрисидаги Қонун лойиҳаси хусусида қизғин мунозара бўлди. Мажлислар ўртасидаги танаффус вақтида СССР Министрлар Советининг раиси Н. И. Рижков совет журналистлари билан учрашиб, ўз фикрларини ўртоқлашди.

Илгари ҳам айтган эдим, ҳозир ҳам айтмоқчиманки, гап фақат ҳозирги пайт ҳақида эмас. Эҳтимол, ҳозирги вақт шундай қилишга бирмунча ундаётгандир, бироқ олдинга, истиқболга қараш керак, деб ўйлайман, чунки аслида мамлакатдаги ҳокимиятнинг қайта гуруҳлашуви жараёни бормоқда. Модомики ҳозирги аҳвол ёмон экан, келинглар Президент ҳокимиятини жорий этайлик, Президент тартиб ўрнатади, деган таассурот туғилмоқда. Бир ҳокимият заифлашиб қолди. Бошқаси эса ҳали ўзини тутиб олгани йўқ. Бутун моҳият мана шундан иборат. Нималар бўлганини жуда яхши биламиз, 30-йиллардан бошлаб партия амалда шу масала билан шуғулланиб келди. Бугун партия ҳокимиятни Советларга топшириш керак, демоқда. Шу жараён давом этмоқда, ҳокимият яхши ёки ёмон бўлганлигини бу жараёнда ҳақиқатан ҳам англаб олиб бўлмайди, ҳар ҳолда ҳокимият бор эди. Мана энди ҳозирги вақтда ҳокимият қайта гуруҳлашаётган экан, бирон-бир нарса ҳокимиятдан четда қолмаслиги учун ҳокимиятнинг ҳамма қонун-қоидаларини вужудга келтириш керак.

Мавжуд лойиҳада ҳукуматнинг ваколатлари аниқ-равшан қилиб айтилган. Мен фавқулодда ваколатларни сўраганим йўқ ва сўрамайман ҳам. Қандайдир битта масалани шундай усуллар билан ҳал қилса бўлади. Акс ҳолда буни барқарорлик деб бўлмайди.

Ҳозир ҳокимият органлари янги шароитда ишлашга қодир эмас. Биз: «демократиялаш», «ошкоралик» демоқдамиз. Ҳақиқатан ҳам демократик йўлдан бораяпмиз, олға интилаяпмиз. Бу — ижобий ҳолат. Бироқ ҳокимиятнинг учала таркибий қисми бу вазиятга мутлақо тайёр эмаслиги ошкор бўлиб қолди. Биринчидан, қонун чиқарувчи ҳокимият: Олий Совет, Съезд — жуда кўп гап-сўзлар бўлаяпти, қарорлар жуда узоқ муҳокама қилинаяпти ва улар ҳамиша ўз вақтида қабул этилаётгани йўқ. Аммо одамлар иш бошламоқдалар. Одамлар тажриба орттиришаяпти. Шунинг учун ҳам олға силжиш бўлади, деб ўйлайман.

Иккинчиси, ижроия ҳокимияти. Ҳозир бу ҳокимият ҳам аввалгисига ўхшамайди. Биз бу ҳокимиятни бошқача тарзда амалга оширишимиз керак. Бир томондан, иттифоқдош республикаларга кўпроқ мустақиллик бериш керак. Айни вақтда: нега сизлар у ерда ёмон ишлаяпсизлар, деб марказга тазйиқ қилинаяпти. Ҳозир ижроия ҳокимияти реал шароитда, реал вазиятда ишлаши лозим.

Ниҳоят, учинчиси. Бизнинг ҳуқуқий ҳокимиятимиз, судлов ҳокимиятимиз. Бу соҳадаги ҳамма ишлар жойида, деб бўладими? Бу соҳада камчиликлар жуда кўплигига аминман. Назаримда, кўп камчиликларга йўл қўяётган мана шу органлар ҳам янги шароитда ишлашни ўрганиб олганлари йўқ.

Биз ҳаммамиз янгича ишлашимиз керак. Аммо баъзан бунинг уддасидан чиқа олмаяпмиз. Аммо биз олға бораяпмиз, баъзан ҳатто бирон-бир назарий тайёргарликсиз ҳаракат қилаяпмиз. Аммо турмуш шундай қилишга ундамоқда.

Ижара ҳақидаги қонун. Бу қонун амалга ошади, деб ўйлайман. Бироқ баъзи шубҳа-гумонлар бор. Шу сабабли келгуси ҳафтанинг бошларида, чамаси, ҳамма ишни яна бир бор кўздан кечириб чиқиш учун мутахассисларни таклиф этсам керак. Аммо ҳозир ҳадеб қистайвериш, шошма-шошарлик қилиш ва одамларни ижара билан шуғулланишга мажбур қилиш керак эмас. Дастурлар пишиқтирилиши учун, одамлар бу ишга ишонишлари учун вақт керак. Биз бамисоли чавандозлардек ҳужга ўтиб, кўп бемаъни ишларни қилиб қўйдик, энди уларни такрорламаслик керак.

Ҳамма ислоҳотларимизни фақат демократия шароитида амалга ошириш мумкин. Шу боисдан ҳам биз демократияни ҳимоя қилишимиз керак, деди сўзининг охирида Н. И. Рижков. Энг муҳими — мана шу. Бунга эса давлатимиздаги ҳокимият ваколатларини қайтадан тақсимлаш йўли билангина эришиш мумкин.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

СССР ПРЕЗИДЕНТИ ЛАВОЗИМИНИ ТАЪСИС ЭТИШ ҲАМДА СССР КОНСТИТУЦИЯСИ (АСОСИЙ ҚОНУНИ)ГА ТЕГИШЛИ ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети **қарор қилади:**

1. Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президенти лавозимини таъсис этиш зарур, деб ҳисоблансин.

2. СССР Президенти лавозимини таъсис этиш ҳамда СССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги Қонун лойиҳаси асос деб қабул қилинсин.

3. СССР Олий Совети Президиумига СССР Олий Советининг комитетлари ва палаталарнинг доимий комиссиялари билан биргаликда СССР Олий Совети сессиясида айтилган таклифлар ва мулоҳазаларни эътиборга олиб, мазкур қонун лойиҳасини пухта ишлаб чиқиш топширилсин.

Аниқлик киритилган Қонун лойиҳаси матбуотда эълон қилинсин.

4. СССР Президенти лавозимини таъсис этиш ҳамда СССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги Қонун лойиҳаси СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи Съезди муҳокамасига тақдим этилсин.

СССР Олий Советининг Раиси
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 27 февраль.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ УЧИНЧИ СЪЕЗДИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети **қарор қилади:**

СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи Съезди 1990 йил 12 март куни Москва шаҳрида чақирилсин.

СССР Олий Советининг Раиси
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 27 февраль.

Суратдаги қизга қараб туриб, уни бирорта фабриканинг тикувчиси ёки тўқувчиси дерсиз. Йўқ. Аслида ундай эмас. Гулчеҳра Шодмоналиева пойтахт вилоятининг Чиноз ноҳиясидаги Олмазор бинокорлик материаллари комбинатида ишлайди. Касби қолипловчилик. Корхонанинг ғишт қуйиш цехида меҳнат қилади. Комсомол аъзоси. Меҳнат фаолиятини бошлаганига эндигина икки йил бўлди. Шунга қарамасдан у ўз касби сир-асрофларини пухта эгаллаган. Ва шу туфайли тенгдошлари орасида ўзига яраша ҳурмат-эътибор қозонган.

СУРАТДА: Гулчеҳра Шодмоналиева.

А. РАҲИМОВ суратга олган.

Бизнинг номзод

Нуритдин МУҲИТДИНОВ:

Халқ манфаати учун ишлаш — бахт

МУҲИТДИНОВ Нуритдин Акромович. 1917 йилда Тошкент шаҳрида таваллуд топган. Москва савдо-иқтисод институтини тугатган. Улуғ Ватан уруши қатнашчиси. Батальон, полк ва қўшин комсомол ташкилоти котиби бўлган. 1942 йилдан КПСС аъзоси...

Менимча, таржимаи ҳолини давом эттиришга ҳожат бўлмаса керак. Шусиз ҳам Ўзбекистон аҳли, айниқса, кекса ва ўрта авлод бу кишини яхши билади. Нафақат яхши билади, яхши кўради ҳам.

Шу боисданми, куни кеча рўзномаларда эълон қилинган Ўзбекистон ССР халқ депутатлари сайлови якунлари тўғрисида Марказий сайлов комиссиясининг Ахборотини ўқиб, унда 95 округда такрорий овоз бериш ўтказилишидан бир ҳайратга тушган бўлсам, ана шу оғир синовда қатнашиш зиммасига юкланган номзодлар орасида кимсан Муҳитдинов ҳам борлигини эшитиб, икки ҳайратга тушдим.

Лекин мени энг ҳайратга солган нарса Нуритдин Акромович билан учрашгач, юз берди. Мухбирлик тасаввуримда уйғонган кўланка, шундай катта лавозимларда ишлаган одам учун номзодининг биринчи босқичдаёқ ўтмаганлиги қаттиқ таъсир этмадимикан, аламзада эмасмикан, очилиб-сочилиб гаплашармикан, деган хавотир салом-аликдан кейиноқ, тумандек тарқаб кетди.

— Нуритдин Акромович, келаётиб, номзодлар учун чиқарилган Ҳаракат дастурингиз ва таржимаи ҳолингиз билан танишиб чиқдим. Унда ёзилишича Сиз биринчи марта 1948 йилда Иттифоқ Олий Советига депутат қилиб сайлангансиз. Мана орадан бири-бирини қувиб, яхши-ёмон қирқ икки йил ўтибди. Бу галги сайлов Сизда қандай таассурот қолдирди!

—Ҳар бир даврнинг ўз мезони бўлади. Баҳо берганда ана шу мезонни унутмаслик керак. Акс ҳолда, қош қўяман деб, кўз чиқариб қўйиш ҳеч гап эмас. Халқ ҳамиша тозаликка даъват этади. Ўз даври учун демократик сайлов системаси, деб тарғибот қилинган эски сайлов бугунга келиб, ўз вазифасини ўтаб бўлганлиги маълум бўлиб қолди. Қайта қуриш шарофати билан бошланган демократлаштириш жараёни бугун биз гувоҳ бўлиб турган кунга олиб келди. Кўплаб сайлов дабдабаларини кўрган киши сифатида қўлимни кўксимга қўйиб, шуни айтишим мумкинки, бу галги сайловнинг ўзига хослиги бор. Халқ онги ва қизиқишининг ўсганлиги уларнинг ўз номзодлари билан бўлган учрашувлар чоғида ўртага кўндаланг қилиб қўйган масалаларда яққол кўзга ташланди. Сайловдан манфаатдорлик кучайганлиги сезилди. Ҳар бирида иккитадан ортиқ номзод овозга қўйилган ва улардан бирортаси ҳам сайланмаган 95 округда такрорий овоз беришнинг ўтказилиши, 36 сайлов округида эса номзодлар сайловчилар овозининг зарур миқдорини ололмаганлиги учун ушбу сайлов округларида икки ойдан кейин қайта сайлов ўтказилиши ана шу манфаатдорликни қатъий туриб ҳимоя қилишга бўлган ўзига хос ифода эмасми? Хуллас, бу сайлов кўпчилик учун, шахсан мен учун ҳам мактаб бўлди.

— Айтишларича, ўзингиз туғилиб ўсган маҳалла аҳли номзодингизни 35-сайлов округидан кўрсатишган экан. Бироқ Сиз негадир бунга розилик бермабсиз!

— Бирор ишга қўл урганда, унга келажакни ўйлаб қўл урган маъқул. Осон йўлни, босиб ўтилган йўлни танлаш яхшиликка олиб бормайди. Маҳалладошларим менга фақат яхшилик истаб, қолаверса, ҳурмат қилганларидан шундай ташаббус билан чиққанларини билсам-да, миннатдорчилик билдириб, узр сўраб, номзодимнинг қўйилишига розилик билдирмадим. Негаки, худди шу округдан қобилиятли, иқтидорли бир йигитнинг ҳам номзоди рўйхатга олинган эдиким, мен унга йўл бермасликни ўзимга эп кўрмадим. Эп кўролмадим. Ундан илгарироқ тарих ва маданият ёдгорликларини сақлаш жамияти ходимлари ҳам номзодимни қўйишга розилигимни сўрашган эди. Уларга ҳам миннатдорчилик билдириш билан чегараландим. Натижада мендан аввал олти кишининг номзоди рўйхатга олинган 39-Янги турмуш сайлов округида еттинчи номзод бўлиб сайлов маъракасига қўшилдим. Бунга хурсанд ҳам бўлдим.

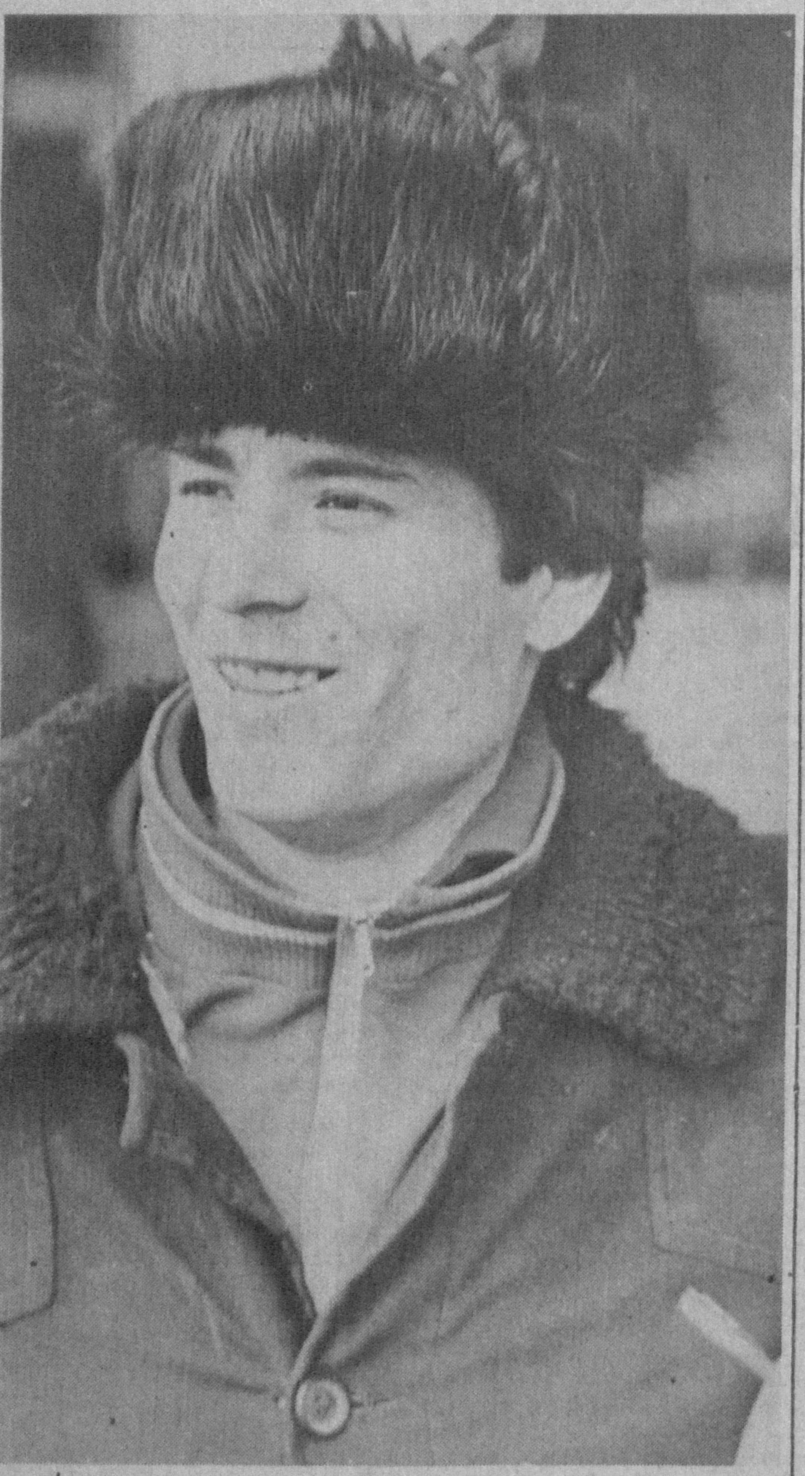
Аммо 18 январда билдимки, сайловчилар билан учрашувлар бошланган дастлабки кезларда уч ўртоқ номзодини қайтариб олибди. Уларни кўрмаган бўлсам-да, ҳар қайсилари ҳурматга лойиқ кишилар эканлигини эшитгандим. Шундай қилиб, тўрт номзод қолдик. Аввалги кундаги овоз беришлардан сўнг яна икки кишига қисқардик. Энди 4 мартда маълум бўлади, ҳаммаси.

— Нуритдин Акромович, Сизнинг Ўзбекистон учун, ўзбек халқи учун қилган хизматларингиз, КПСС Марказқўми котиби, Сиёсий Бюроси аъзоси сифатидаги фаолиятингиз, чет элларда туриб, Совет Иттифоқи манфаатларини қандай ҳимоя қилганлигингиз ҳануз тиллардан-тилларга кўчиб юради. Сиздаги улкан тажриба ҳадемай ўз ишини бошлайдиган жумҳурият янги Парламентида, ишончим комилки, жуда асқотади. Шунинг учун ҳам сизнинг Парламентдаги ўрнингиз бўш турибди, деб ўйлагим келяпти.

— Ишончингиз учун катта раҳмат. Мен яхшиси, депутат масъулияти хусусида баъзи мулоҳазаларимни айтсам. Округ сайлов комиссияси таклифи билан ўндан зиёд завод ва фабрикаларда, мактабларда учрашувлар бўлди. Бошқа номзодлар бундан ҳам кўп учрашишди. Халқ жуда қизиқаяпти, эртага нима бўлади, деб. Айниқса, эски маҳаллаларда таркиб топган яшаш шароитини тубдан яхшилаш лозим. Кундалик турмуш учун зарур бўлган иссиқ ва совуқ сувнинг, газ ва электр қувватининг етишмаслиги, канализациянинг йўқлиги, ҳатто хонадонлардан чиқариб ташланган ахлатларнинг ўз вақтида олиб кетилмаслиги аҳолининг ҳақли эътирозига сабаб бўлаётир. Жаннатмакон боғу, бўстонларнинг бузилиб кетганлиги ҳам менга, 29 йил жумҳуриятдан ташқарида бўлганим учунми, ёмон таъсир қилди. Лекин қувонтирган нарса шу бўлдики, одамлар ҳар қанча ноқулай шароитда яшамасинлар, ўзаро муомалада самимиятни йўқотмабдилар. Бу — жуда муҳим.

Ҳа, муаммолар жуда кўп. Уларни қандай бўлмасин, тезда бартараф этиш керак. Лекин қандай қилиб? Халқ жавоб кутяпти. Сайловлар орқали ижобий ўзгаришлар бўлармикин, деб умид қилаётир. Шубҳасиз, халқнинг умиди ерда қолмаслиги керак. Агар бу гал ҳам улар илгари айрим депутатлар томонидан йўл қўйилган алдашга учрасалар, оқибати мушкул бўлади. Партиямиз, давлатимиз шаънига таъсир қилади. Шундоқ ҳам аҳвол яхши эмас. Мавжуд нуқсонларни очиб ташлаш баҳонасида, баъзи кимсалар партиянинг бутун фаолиятига қора бўёқ чаплашга ҳаракат қилаётган ҳозирги паллада, айниқса, депутатнинг сўзи салмоқли, посанги босадиган бўлиши лозим. Афсуски, бундай юмушга биринчи марта киришган бир хил номзодлар чуқур ўйламасдан ваъдага зўр беришибди. Ҳатто улардан бири минглаб сайловчининг ҳар бирига алоҳида хат ёзиб, мен палончиман, имкониятим катта, нима қийинчиликларингиз бўлса, менинг адресимга

(Давоми 2-бетда).

Ер уйғонди. Тонг қоронғусида кетиб, кеч қайтадиган кунлар бошланди. Жумабой Ғаниевга ўхшаганларнинг энди уйи ҳам, дам оладиган манзили-ю, «сайру-саёҳат» қиладиган макони ҳам — пахтазор. Чигит экиш мавсуми яқин. Ҳар дақиқа ғанимат. Техникани шайлаб қўйиш керак. Шу кунгача 32 та чопиқ трактори, 26 та экиш агрегати, 7 та чизел ва бошқа техникалар сифатли ремонтдан чиқарилди.

СУРАТДА: Риштон ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигининг аъзоси, комсомол йигит Ж. ҒАНИЕВ.

Сураткаш У. ҚЎШВОҚОВ.

Нуритдин МУҲИТДИНОВ:

Халқ манфаати учун ишлаш—бахт

[Давоми. Боши 1-бетда].

юборинглар, бажонидил амалга ошираман, дейишганча борган.

Яна бир номзод шифохонага кириб, ҳолати разм бўлиб ётган касалларга Японияда яхши дори чиққан, сизларга олиб келаман, деб ваъда бериб юборибди. Кўзига жони кўриниб турган бемор умидвор бўлиб, бу гапларга ишонади-да! Бунақа ваъдани Кашпировский ҳам қилмасди.

Бундай мисоллар яна бор. Бу кишини афсуслантиради. Сайловлар ҳам ўтиб кетар... Ахир, ҳеч бир номзод ўз ҳамёнидан 1 сўм харжламаслиги аён-ку! Бажарилмаган ваъдалар учун эса аввало, давлат жабр тортади, обрўсизланади.

Ўрни келиб қолди, айтай. Қонда бўйича сайловчилар билан учрашув белгиланганда, унда барча номзодлар қатнашиши, ёнма-ён ўтириши даркор. Шундай қилинса, сайловчилар кимга овоз беришларини олдиндан белгилаб олишлари мумкин бўлади, ҳали-ҳануз учраб турганидек, таваккалига овоз бериш ҳолларига чек қўйилади. Округ сайлов комиссиясининг кўп уринишларига қарамай, шундай қилишнинг етарли имкони ҳамма жойда бўлмади. Оқибатда ҳар хил гаплар чиқибди. Хафагарчиликлар бўлибди. Мен агрегат заводи ишчиси, 6-разрядли слесарь Исломов деган йигитни назарда тутяпман. Уни бир марта кўриб, дастурини эшитиб, хурсанд бўлгандим. Афсуски, ножўя гап-сўзлар тарқатиб, обрўсига путур етказишди. Бу табиийки, сайлов натижаларига таъсир этмай қолмади.

Айтишларига қараганда, айрим участкаларда номзодлар сайловчиларни ош, кабоб билан меҳмон қилишибди. Бошқа жойларда чой ҳам бўлмабди. Тўғри, сайловчиларга ғамхўрлик қилиш, шароит туғдириб бериш, чой ва озиқ-овқат билан таъминлаш шарт. Лекин тафовутларга йўл қўймасдан-да. Чунки ишчилар, пенсионерлар шахсий ҳисобидан буни уюштиролмайди. Фақат имконияти бор, ўзига тўқ одамнинг қўлидан келади. Шуни назарга олиб, жойларда бир хил шароит бўлиши учун етарли чораларни кўриш лозим.

Айниқса, мени сайлов маъракасида йўл қўйилган сиёсий ножўя хатти-ҳаракатлар ранжитди.

Ҳаммасидан ҳам миллатлараро низо уруғини сочишни мақсадга эришиш воситасига айлантириб олган кишиларнинг хатти-ҳаракати хавф туғдиради.

— Нуритдин Акромович, бизда одатда бир кори-ҳол бўлгандан кейин типирчилаб қолишади. Шунда ҳам бундай кўргуликнинг олдини олиш ҳақида эмас, оқибатини ёпдириш ҳақида кўпроқ қайғуриш фактлари бор. Бу айниқса, ёшларга таъсир қилади. Шу маънода ёшлар билан олиб борилаётган ишларга баҳо берсангиз.

— Ҳақиқатан ҳам, кейинги ўн йилликларда биз ёшларга етарли даражада эътибор қилмай қўйдик. Вақти- вақти билан тош отишларни ҳисобга олмаганда. Бугун мамлакатдаги танг аҳволнинг негизи, менинг назаримда, мана шунга ўхшаган бирмунча хатоликларга бориб тақалади. Бунга энди йўл қўймаслик керак.

Мана, «Бирлик»ни олиб кўрайлик. Аввалига уни ҳеч ким менсимади, айрим мутасаддиларнинг маърузасида, суҳбатларда, мақолаларда бир неча маротаба ёмонланди. Мен ўшанда ҳам бу усулнинг фойда келтиришига ишонмагандим. Оролни сақлаб қолайлик, атроф-муҳитни булғамайлик, ўтмишимизга бир ёқлама ёндошмайлик, деган гапларнинг нимаси ножўя ахир? Унинг устига жумҳуриятимизда 1 миллионга яқин ишсиз бўлса, аҳолининг қарийб 45 фоизи камбағаллик даражасида турмуш кечираётган, чўнтагида дипломи билан ёшлар сарсон юришган бўлсаю, улар тинч, ҳеч нима юз бермаётгандек жим туришсинми?

Тўғри, экстремизм кўчасига кириб кетган баъзи кишилар борки, улар «Бирлик»нинг обрўсини тушираяптилар, улар бугунда жумҳурият раҳбарлари амалга ошираётган ва халқ манфаатини кўзлаб амалга оширишни кўзлаётган муайян муддатга мўлжалланган режаларнинг йўлига ғов бўлаяптилар. Томорқа учун ер ажратиш ва боғларнинг кенгайтирилиши, пахта нархини ошириш, боғ ва полиз экинларини аҳолига кўплаб етказиб бериш, ўзбек тилини давлат тили деб эълон қилиш, мактабларда бепул овқатланишни йўлга қўйиш, қийналган, ёши улуғ кишиларга моддий ёрдам кўрсатиш, Тошкент шаҳрининг ижтимоий-иқтисодий ўсишини тезлаштиришга оид тадбирий чораларни ишлаб чиқиш ва шунга ўхшаш хайрли қадамларни камситиб бўладими?

— Сиз йирик сиёсатчисиз, халқ ибораси билан айтганда, мактаб кўрган, тегирмонга тушиб, бутун чиққан одамсиз. Буни таъкидлаётганимга сабаб, социализмнинг тузум сифатида имкониятлари тугаганини бетгачопарлик билан башорат қилишмоқда, айрим кишилар. Наҳотки, аҳвол шунчаликка бориб етган бўлса!

— Ватанимизда, қолаверса, бутун социализм системаси қарор топган бошқа мамлакатларда рўй бераётган воқеаларнинг ривожи биз шу пайтгача таъкидлаб келганимиз — марксизм-ленинизм фалсафаси қотиб қолган таълимот эмаслигини яна бир карра исботламоқда. Давр бизга бундан 40—50 йил, ҳатто яқин 10—15 йил илгаригидан кўра бошқачароқ талабларни қўяётир. Биз ҳам ўзгариб бораяпмиз.

Ҳа, албатта, камчилик ва хатолари бўлган. Ҳатто жиноий ҳаракатлар ҳам. Айниқса, 30-йиллардаги қатли ом — халқимизнинг минг-минглаб асл фарзандлари бошига тушган мислсиз кулфатлар, сабабсиз берилган қурбонлар руҳи бор ҳақиқатни очиқ-ойдин ошкор айтишимизни талаб қилмоқда. Лекин бутун тарихимизни хато ва камчиликлардан иборат қилиб кўрсатилишига асло қўшилмайман. Иттифоқимизда, жумладан, жонажон Ўзбекистонимизда тарихан қисқа муддат ичида қўлга киритилган ютуқлар, ғалабаларни инкор этиш инсофдан эмас. Ютуқлардан фахрланишни ҳам билиш керак. Улар халқнинг меҳнати билан юзага келган. Ҳозирги авлоднинг вазифаси эса, ана шу моддий ва маънавий хазинани янада бойитиб, кенгайтириб, истиқбол эгаларига топширишдан иборат.

Шу билан бир қаторда, қайта қуришни тезлаштириш ҳамда унинг самарадорлигини ошириш учун йўл қўйилган ва йиғилиб қолган хато-камчиликларни очиқ гапириб айни вақтда, уларни бартараф этиш даркор. Бу янги ғалабаларга олиб борадиган заминлардан биттаси бўлишига ишончим комил.

Социализм тугади, деган гапга мутлақо қўшилмайман. Тўғри, социализм назарияси ва амалиёти ўртасида маълум даражада узилишлар бўлгани рост. Лекин бу социализм тугаганлигини эмас, билъакс унинг назариясини бойитиш, самарадорлигини кўтариш зарурлигини билдиради. Партия Марказқўмининг февраль Пленумида туғилган, XXVIII съездга қаратилган Ҳаракат дастурида, жумладан, социализм назариясини ва амалиётини чуқурлаштириш, жамиятни юқори даражага кўтариш, ҳуқуқий давлат тузиш, янгиланиш ва халққа янада яқинлашиш йўли билан ишонч қозониш каби масалаларни очиқчасига муҳокама учун ташлангани айни муддао бўлди.

Айбини очиқ тан олган ва шу билан бир қаторда, бу айблардан халос бўлиш йўлларини тинимсиз излаётган партияга ишонмай бўладими? Коммунистик партия яшар экан, социализм ҳам яшайди. Имоним комилки, у янада сўлим ва кўркам бўлади. Одамлар тўқ ва бадавлат яшашади.

— Ўзбекистон 1991 йилдан хўжалик ҳисобига ўтади. Аммо аҳён-аҳёнда бўлса-да, жумҳуриятимиз бунга тайёр эмас, деган фикрлар эшитилмоқда. Сизнингча, қандай!

— Иқтисодий мустақиллик, хўжалик ҳисобини ўзида жорий этган бошқа жумҳуриятлар қаторига ўтишимиз катта сиёсий воқеа бўлур эди, албатта. Айтишим кераккки, бу масала биринчи марта қўйилаётгани йўқ. Илгарилари ҳам, масалан 30-йилларда, 50-йилларда ҳам шунақа қарорлар, тадбирий чоралар эълон қилинган ва ҳатто, бир талай ишлар амалга оширилганди. Афсуски, ўша вақтларда яхши бу фикр ва мақсадлар охирига етмади, ярим йўлда қолиб кетди.

Мана энди, янги шароит яна шу вазифаларни рўёбга чиқаришни тақозо этмоқда. Фикримча, бу ғоят муҳим масалага енгил ва юзаки қараш, пала-партишликка йўл қўйиш фойда у ёқда турсин, зарар ҳам етказиши мумкин. Чунки шу вақтгача фикр ва мақсадларимиз нималардан иборатлиги кенг миқёсда ошкора айтилгани, халққа тушунтириб берилгани йўқ. Бунинг устига хўжалик ҳисобига ўтадиган бўлсак, хўжалигимиз нималардан ташкил топганлигини — ер ости ва усти бойликларимиз, имкониятларимизни аниқлаб олишимиз керак.

Ҳисоб масаласида ҳам шундай: бошқа жумҳуриятлар билан олди-бердиларнинг ҳисобини чиқариб олишдан ташқари, жумҳуриятимиз ва жумҳуриятимиз ҳудудида жойлашган Иттифоқ ташкилотлари ҳуқуқлари нималардан иборат эканлигини келишиб олиш ҳам зарур.

Жумҳуриятимиз бой, имкониятларимиз ундан ҳам. Ўйлайманки, хўжалик юритишнинг янги усули жорий этилгач, йиғилиб қолган нуқсонлар, ижтимоий-иқтисодий муаммолар тез орада бартараф этилади, ечимини топади. Шу билан бир қаторда, қардош жумҳуриятлар олдидаги ўз бурчимизни адо этишнинг ҳам бемалол уддасидан чиқишимиз мумкин бўлади.

Яна бир гап. Хўжалик ҳисобини қарор билан, юқоридан берилган кўрсатмалар билан амалга ошириш қийин. Қуйидан тайёргарлик кўриш керак. Босқичма-босқич. Аввал корхоналарда, кейин ноҳия ва шаҳарларда, сўнгра эса ҚҚАССР ва вилоятлар миқёсида. Мақсадга шундай эришилади.

Ҳолва деган билан оғиз чучимайди...

— Мазмунли ва қизиқарли суҳбатингиз учун катта раҳмат. Муштарийларимиз билан матбуот орқали яна учрашишга вақт топасиз, деган умиддамиз.

— Албатта. Фурсатдан фойдаланиб, сайловолди учрашувларида иштирок этган ёру-биродарларга, округ ва участкалар комиссиялари аъзоларига, тенгқурларим — уруш ва меҳнат ветеранларига, ёшларга менинг эҳтиромимни етказсангиз. Ҳаммаларига тинчлик, саломатлик, катта бахт тилайман.

Ёшларга оид саволга жавоб бераётиб, Нуритдин Акромович, беихтиёр, билибми-билмай, «биз ўрта ёшлилар» деган бирикмани ишлатиб юборди. Суҳбатда иш юзасидан ҳозир бўлган котиба «пиқ» этиб кулди. Унга мен, Нуритдин Акромович ўзи ҳам қўшилди. Ва аллақандай бардамлик барқ уриб турган қаддини ростлаб гап қотди: «Бир учрашувда шунга ўхшаш гап бўлувди. Ҳали ҳам ёшлар билан беллашишдан қочмайман, дедим ҳазиллашиб...»

Менинг унга хавасим келди. Йўқ, у эгаллаган катта-кичик лавозимлар кўз ўнгимдан ўтгани учун эмас, балки, худди шу лавозимлар туфайли қанчадан-қанча жабру ситамлардан кейин ҳам мана ҳозиргидек руҳан тетик, ҳаётга чанқоқ ва ҳамон ўзи ихлос қўйган мафкура йўлида курашишга тайёр тургани, ўзини йўқотмагани учун ҳам ҳавасим келди.

Бундай кишиларга ишонч билдириб, доғда қолмайсан, киши.

Зайниддин РИХСИЕВ.

Комсомол турмуши: қайта қуриш қандай бормоқда?

Қош қўяман деб...

Мамлакатимизда демократия, ошкоралик туфайли юзага келаётган нуқсонларни йўқотиш ва ишларимизни қайта қуриш учун қаттиқ кураш кетаяпти. Бу курашдан комсомол ҳам четда қолмаяпти. Бироқ унинг иш фаолияти, қадр-қимматига анча путур етгани ҳолда яна хатоларга йўл қўйилса, жуда қимматга тушади.

Москвадан, Ленин комсомолининг Марказий Қўмитасидан бир хат келибди. «Комсомол прожектори»ни халқ назорати қўмитасига ўтказиш ҳақида. Бу буйруқ бўлмаса-да, «СССР 50 йиллиги номли Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси комсомол қўмитасининг котиби ўз ёрдамчилари билан ҳеч гап сўзсиз уни амалга оширди. «Комсомол прожектори» халқ назорати қўмитаси қўл остига ўтди.

Хўш, «Комсомол прожектори» дегани нима ўзи? Умуман у бизга нимага керак?

«КП»нинг энг асосий вазифаси, таъбир жоиз бўлса, биринчидан, ташкилотдаги комсомол-ёшлар орасида ғоявий-сиёсий ва тарбиявий ишлар олиб бориш. Иккинчидан, комсомол қўмитасининг котибидан тортиб, комсомол аъзоларигача улар қилаётган ишларни, хулқ-атворини кузатиб, хатоларни танқид остига олиш. Учинчидан, ишлаб чиқаришдаги камчилик ва нуқсонларга қарши курашиш, текшириш рейдлари ўтказиш. Мана шу ишларнинг ҳаммасини «КП» ўз деворий газетасида ёритиб, иш фаолиятидан бошқаларни воқиф қилиб туради. Унинг ҳуқуқларига келсак, комсомол қўмитаси котибидан то қўмита аъзоларигача, ташкилот директоридан то оддий ишчиларгача — барчани танқид қилишга, ишлаб чиқаришда юз бераётган нуқсонларга аралашишга ҳаққи бор. У қўмита котиби ёки маъмуриятга тобе эмас, чунки уни корхона комсомоллари конференцияси жорий қилган ва у конференциягагина ҳисобот беради.

«Комсомол прожектори» ўз матбуот органига эга бўлиши керак, дедик. Чунки ташкилотда чиқадиган кўп нусхали газетанинг ўз муҳаррири, масъул котиби бор ва уларга тобе бўлиш мустақил ёзолмаслик дегани. Мен Тюмень шаҳрида бир воқеанинг гувоҳи бўлдим. «Комсомол прожектори» ўз деворий газетасида бош муҳандисни ишчиларга нисбатан қўпол муомаласи учун танқид қилади. У «КП» аъзоларини «сенлар кимсанлар ўзи» деб писанд қилмайди. Шунда «КП» аъзолари ноҳия фирқа ва комсомол қўмиталаридан, ташкилот фирқа қўмитасидан ва ишчилардан вакиллар чақириб, кенгайтирилган мажлис ўтказади. У ерда эса бу масала фирқа йиғилишида кўриб чиқилиши керак, деб топишади. Қисқаси, бош муҳандис ҳисоб дафтарчасига ёзиш шарти билан қаттиқ ҳайфсан олади.

Бизнинг «Комсомол прожектори»ни халқ назорати қўмитасига ўтказиб, балки уларнинг иш фаолиятида ўхшашлик бор, текширишади, назорат қилишади, деб ўйлашган бўлишса ҳам ажаб эмас. Лекин фарқ ҳам катта-ку! Мана улар қўшилди ҳам. Аммо қандай ўзгариш рўй берди? Ҳеч қандай!

Ҳамма комсомол ташкилотларида комсомол деворий газетаси бор ва унда «КП» деган сўз ўзига хос ўрин тутади. Мана шу ёзувни энди олиб ташлаш керак. Бу эса комсомол фаолиятига яхши ўзгариш киритмаса керак.

«КП»нинг комсомол ҳаёти билан алоқаси узилди, энди бу жанговар қурол халқ назорати қўмитасида бир бўлим бўлиб қолди, холос. Шуниси аянчлики, бундай иш комсомол-ёшлар муҳокамасига ҳам қўйилмади. Балки «КП» ўз ишини эплай олмаётгандир. Бироқ, бунинг учун уни йўқотиш эмас, аксинча, унга ҳар томонлама ёрдам бериш керак эди.

Хуллас, комсомол ташкилоти жанговар, мустақил ишчи органини йўқотди. Бу нимага олиб келаркин?

Э. АЛИЕВ,
коммунист.

ХУШХАБАРЛАР

ГУЛИСТОНДАГИ кўз диспансерининг стационари «Надежда» кооперативи ёрдамида янги бинога эга бўлди. Кооператорлар шартнома тузиб, қисқа муддатда ва яхши сифат билан бино қуриб бердилар. Шаҳардаги наркология диспансери ҳам шу кунларда шинам ва барча қулайликларга эга бўлган бинога кўчиб ўтди.

ТОШКЕНТНИНГ Куйбишев ноҳиясидаги янги стоматология поликлиникаси беморларни қабул қила бошлади. 19-қурилиш бошқармаси коллективи бунёд этган типовой бинода қирқ нафар врач беморларни икки сменада қабул қилади. Бу ерда жами 450 минг сўмлик табобат ускуналари ўрнатилган.

Пул топиш йўллари кўп. Биров ундоқ, бошқаси бундоқ ёндашади унга. Дилипок, инсофлилар эса қандай бўлмасин пешона тери орқали рўзғорини бут этиб, бойиш этагини тутади. Икки оила Т. Дониёров ва Ш. Раҳимовлар оиласи ҳам шундай усулни маъқул кўришди. Кам бўлишаётгани йўқ.

Иш бундай бошланди. Аввало давлатдан 20 минг сўмдан ортиқ қарз олишди. Кейин эса икки бош буқа, олтмиш бош бузоқ харид қилишди. Ҳамма гап қаровда экан. Давлатга ортиғи билан гўшт топширилаяпти. Ем-хашак қилишга йигирма гектар майдон ажратилгани янада яхши бўлди.

СУРАТДА: олти ёшли Сардорга молларни парвариш этиш ёқади.

Муаллифлар
Р. НУРИДДИНОВ,
Ш. ШАРИПОВ.
(ЎзТАГ).

Долзарб мавзу

Ҳисобини билмаган

Зармитан олтин кони Нурота тоғи бағридан, беш сулув — Бешбармоқнинг шундоққина биқинида очилган. Ундан қазиб олинаётган бойлик мана салкам йигирма йилдан бери давлат хазинасига оқиб келмоқда. Салкам йигирма йилдан буён тоғ бағри нотинч — портлаш устига портлаш, ер ости ва усти ағдар-тўнтар, маъдан юкланган машиналар Маржонбулоқдаги олтин саралаш фабрикаси томон елади. (Оралиқдаги масофа 83 километр). Салкам йигирма йилдирки, бу юртдан ҳаловат кетди, қирлардан, яйловлардан қут-барака учди, одамларидан эса омад юз ўгирди.

Кечагина ўз юртида иш топилганидан боши кўкка етган ўғлонлар бугун чора истаб Самарқанду Тошкентга бўзчининг мокисидек зир қатнайди. (Бошқа қаерга ҳам борсинлар). Гап олтин ҳақида эмас, балки олтин эгаларининг қадр-қиммати ҳақида, олтини бор юртнинг тақдири ҳақида.

Зармитанда қазиш ишлари икки усулда олиб борилаётир. Биринчиси шахта усули бўлиб, бунда иш асосан ер остида амалга оширилади. Тўғри, бундай тартибда иш унуми кам бўлади, лекин меҳнат сарфланади. Энг муҳими, бу йўсиндаги қазиш бехатар, безарардир. Зармитанликлар маъдан қазиб олишда шу усулни маъқул кўришаяпти. Майли, ҳозирча ишда унум бўлмасин, лекин кўп йиллар (балки асрларга чўзилар) давомида маҳаллий аҳолини иш билан таъминлашга бирдан-бир кафолот шу.

Минг афсуслар бўлсинким, бу тиниқ ниятларга доғ тушиб улгурди. Иккинчи усул, яъни қазишнинг очиқ усули ҳам қўлланилаётгани катта таҳдид солмоқда. Гап шундаки, бундан 5-6 йил муқаддам Зармитанда «старатель» деган сўз пайдо бўлди, кейин эса бу сўзнинг соҳиблари «Қизил қум» ширкати артели ҳеч кимдан сўрамай-нетмай бу ерда иш бошлаб юборди.

«Қизил қум» артели фаолияти атрофдагилар учун бир қадар сирли ва ажабланарли. Негаки, бу атрофда ишчи кучи, аниқроғи, ишсизлар ошиб-тошиб ётганига қарамай (Қўшработ ноҳиясида 16 мингга яқин одам ишсиз) артель аъзолари сафида маҳаллий аҳолидан бирор киши йўқ.

Нуриддин БОЛИЕВ — коннинг бош маркшейдери:

— Очиқ усулда қазиб олиш ҳаммани ташвишлантираяпти. Бу атрофдаги аҳоли асосан очиқ ҳавзалардан сув ичади. Ер устида портлатиш ишлари олиб борилганда кўп дори ишлатилади. Чанг ва заҳар сув ҳавзаларига қўнади. Бундай олиб қараганда, «старател»лар шу пайтгача учта карьерни қазиб олишди. Энди тўртинчи, яъни 14-карьерни ўзбошимчалик билан лойиҳасиз қазишга киришишди. Биз мана шу карьернинг очилмаслигини сўраб Самарқанд вилоят ижроия қўмитасига, вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитасига ва конларни назорат қилиш қўмитасига мурожаат қилдик. Табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси очиқ усулда қазиш мумкин эмас, деб хат ёзиб қолдирди. Бироқ, «старатель» раҳбарлари ва бирлашмадагилар бу хатни тан олишмади. Конларни назорат қилиш қўмитаси эса лойиҳа тайёр бўлгунга қадар ишни тўхтатди, холос. Лойиҳа тайёрлангандан сўнг ишни давом эттириш мумкин экан. Очиқ усулнинг яна бир ёмон томони борки, бу йўл билан олинганда пастки қатламлардаги маъдан қолиб кетади. Хўш, биз бу маъданни қайси йўл билан оламиз кейин? Ишончим комилки, ҳеч қачон, ҳеч қандай йўл билан ололмаймиз. Қолаверса, «Қизил қум» раҳбарлари «Ўзбеколтин» бирлашмаси билан шартнома тузган. Фойда қандай тақсимланаяпти — буни ҳам ҳеч ким билмайди...

Ўринбой КАРИМОВ — клуб мудири:

— Артель ва бирлашма раҳбарлари фақат бугунни ўйлашаяпти. Айниқса, «Қизил қум»нинг раҳбарлари тезроқ ва кўпроқ маъдан қазиб олишга шошаяпти. Чунки ишга яраша мўмай пулга эга бўлишади. Уларни на коннинг келажаги, на атроф-муҳитнинг ва на сувнинг заҳарланиши қизиқтиради, на одамларнинг тақдири ташвишга солади. Ахир улар эрта-индин жуфтакни ростлашади, қолганларнинг бошига қандай кун тушиши билан нима ишлари бор. Асосий мақсад — катта пул олиш.

Зармитанликлар ўтган йилнинг бошида артель фаолиятини тўхтатишни талаб қилишди. Бироқ, «Ўзбеколтин» бирлашмасининг собиқ директори А. Пешков пинагини ҳам бузмади. Ҳ. Э. Эгамбердиев эса бошқа конлардаги сингари зармитанликларнинг ҳам қўйнини пуч ёнғоққа тўлдирди, директор бўлиб олгач «Қизил қум» маъдан қазиб олишда асосий куч эканлигини, бусиз Маржонбулоқдаги олтин саралаш фабрикасига мўлжалдаги хом ашё етказиб берилмаслигини рўкач қилмоқда. Қадимгилар «қассобга мой қайғуси, эчкига жон қайғуси», деган ҳикматни айтишганда шунга ўхшаш ҳолларни назарда тутишган бўлишса, ажаб эмас. Чунки олтин саралаш фабрикасига Зармитандан ўн баравар кўп маъдан олиб келинган тақдирда ҳам бунинг маҳаллий аҳолига сариқ чақачалик фойдаси йўқ-да, ахир.

«Қизил қум» артели ўлкамизнинг серҳосил конларида «ғайрат» билан жавлон урмоқда. Айни кунларда унга Сергей Бендаренко деган киши етакчилик қилади. Зармитанда бўлганимда бу «мўътабар зот» ўзининг обрўйини, мавқеини янада мустаҳкамлаш ниятида Ўзбекистон ССР халқ депутати бўлиш учун елиб-югураётганини эшитдим. Ўроқда йўқ, машоқда йўқ, хирмонда ҳозир Бондаренко халқнинг меҳрини қозониш учун бир неча қишлоққа йўл қуриб беришга киришибди. Унинг саҳоватидан майинтепаликлар ҳам қуруқ қолмади. Артель аъзолари бу қишлоқ қабристонининг шундоққина ёнидан сув ҳавзаси қуришга астойдил енг шимаришди. Яхшиямки, қишлоқ оқсоқоллари марҳумлар руҳини безовта қилишга йўл беришмади, қазилган жойнинг эски қабристонлиги эҳтимолдан ҳоли эмаслигини ҳисобга олиб «савоб»чиларни ҳайдаб юборишди. Мен бу ерни кўздан кечириб катта бир фалокатнинг олди олинганлигига амин бўлдим. Негаки, шу ердан ўтган сойга сел келгудай бўлса, албатта, тошқин юз бериб, қабристонни ювиб кетарди.

Зармитан тақдирида катта роль ўйнаётган «Қизил қум» артелига нисбатан маҳаллий партия ва ҳукумат раҳбарлари қандай муносабатда бўлаётир, деган савол туғилиши табиий. Биз ҳам бу жумбоққа жавоб топиш умидида Қўшработ ноҳия партия қўмитасининг биринчи котиби Яхшимурод Халилов билан учрашдик.

— Биз «Қизил қум» артелини кетсин демаймиз, буни бошқача тушунишлари мумкин, — деди у. — Қолаверса, давлатимизга тилла керак. Одамларнинг тўполон қилишига ҳам бефарқ қараб туролмаймиз, бу ерда экология масаласи ҳам бор.

Биз райкомнинг биринчи котибига вазият жуда қалтислигини, одамларда норозилик кайфияти тобора кучаяётганини тушунтиришга беҳуда уриндик. Чунки у ўзининг қулоғи тинч бўлиши ва ҳар икки томонни ҳам қониқтирадиган бирор-бир йўл топилишига умид қилаётганди.

Аммо Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ М. М. Мирқосимов СССР Халқ депутатларининг иккинчи съезди минбаридан туриб бу хилдаги бебошликларга лўнда баҳо бергани ҳаммага аён-ку:

«Биз жумҳурият ҳудудидаги ишлаб чиқариш, илмий-техника потенциали, ер ва ерости бойликлари ва бошқа табиат бойликлари шу жумҳуриятнинг мулки бўлиши керак, деб ҳисоблаймиз... Ҳолбуки, Ўзбекистонда Иттифоқ идоралари ҳанузгача жумҳурият билан келишмай ерости бойликларидан фойдаланмоқдалар. Бундай бойликлардан табиатга ҳалокатли оқибат келтириб, ваҳшийларча фойдаланиш ҳолларига жуда кўп йўл қўйилмоқда, қазилма бойликларнинг заපаслари ҳам ҳад-ҳудудсиз эмас».

Ота-боболаримиз олтини бор юрт обод бўлади, дейишган. Хўш, жумҳуриятимиз ҳудудидан қазиб олинаётган олтинлар эвазига қаерда, нима барпо қилинди? Халқ-чи? У нималик бўлди?

Олтин ҳақида гап кетгудай бўлса, «Битта Мурунтовнинг ўзи Иттифоқ олтинининг анча қисмини беради», «Зарафшоннинг олтини энг тоза», «Бир грамм олтиннинг нархи жаҳон бозорида 15,5 долларммиш, бир доллар бизнинг пулга фалон сўм бўлармиш» қабилидаги миш-мишлар қулоққа чалинади. Бу миш мишларга куни-кеча янги сайланган халқ депутатлари билан бўлган учрашувда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов аниқ жавоб берди.

Мен яқинда жумҳуриятимиз ерости бойликлари билан яхшигина таниш бўлган бир олим билан суҳбатлашиб қолдим. У киши иқтисод фанлари докто-

Ассалом, баҳор!

Наврўзи олам

Тинармиди заҳматкаш деҳқон,
Меҳнатидан топмаса ором.
Адирларда ёнмасди гулхан,
Сен келмасанг наврўзи олам!

Эрирмиди дарёда музлар,
Қуёш кулиб, бермаса салом.
Таратмасди хушбўй ялпизлар,
Сен келмасанг наврўзи олам!

Бўлмас эди олам нурга ғарқ,
Қор тагида ётарди далам.
Новдалар ҳам ёзмас эди барг,
Сен келмасанг наврўзи олам!

Майсаларни қиш қаҳри ўртаб,
Изғириндан дийдираб нолон.
Ғунчалар ҳам очмасди куртак,
Сен келмасанг наврўзи олам!

Замин эса оппоқ қор қучиб,
Очилмасди бинафша — лолам.
Қалдирғочлар келмасди учиб,
Сен келмасанг наврўзи олам!

Мели БОБОҚУЛОВ,
Самарқанд.

Ватан

Хаёлимда турли гумонлар,
Қилгим келар сени ҳимоя.
Қайғулисан, кўзларинг ҳақда,
Болаларга айтсам ҳикоя.
Жимиб ётган қабрларингда,
Тунлар шамол бағишлар ҳаёт.
Юлдуз ёнар, менга номаълум,
Этиб кимнинг номларини ёд.
Юлдузларинг унутиб бўлмас,
Улар кўкда бўзлар ненидир.
Шамолларнинг шижоатида,
Бордир бизлар англамаган сир.

Ойдин ШУКУРОВА.

Кўкламга чизги

Кетаверсанг туннинг қўлидан тутиб,
Булутлар тепангда сўйласа эртак.
Баҳорнинг келгани ёдингга тушиб,
Бўғзингга югуриб келади юрак.
Чиқа олмайсан катта шаҳар бағридан,
Оёғингдан ушлаб қолади юмуш.
Сен элма оқизган ариқ лабидан
Кўзасин кўтариб қайтади Кумуш.
Хайрлашмоқ бўлиб чўзилган қўлдек
Япроқлар титраниб охир толади.
Сенсиз тизилишиб йўлнинг четида
Дарахтлар қишлоққа кетиб боради.

Дилором ИСМОИЛОВА.

Бойчечак

(Ҳикоя)

Кўча муюлишидаги икки табақали кўк дарвоза очилиб, ичкаридан бир кампир ва олти-етти ёшлар чамасидаги қизча чиқди.

— Нозима, қизим, — деди кампир неварасини бағрига босиб эркаларкан, — тағин у—бу нарсага қараб қолиб, мактабингга кечикиб юрма. Кўчада бир четдан, эҳтиёт бўлиб юргин, хўпми, болам. Сен дарсларингни тугатиб келгунингга қадар ўзинг яхши кўрадиган гўштли сомса пишириб қўяман. Бора қол энди, эркатойим, бораqол...

Нозима мактабга яқин қолганда йўлнинг чап томонидаги қабристон тарафга қаради. Қабрлардан бирининг устида очилиб турган бойчечак ўйноқи шабада таъсирида оҳиста тебранарди. Қизча унга бир зум маҳлиё тикилиб қолди. Сўнг беихтиёр қабр томон юрди. Бойчечакнинг бандидан ушлаб шартта узиб олди-да, ҳозир кимдир келиб қўлидан олиб қўядигандек ҳадиксираб қабрдан узоқлашди. Йўл бўйига чиққач, хотиржамланиб қўлидаги бойчечакка тикилди.

Қизалоқ аввалида уни мактабга олиб бориб, дугоналарига кўрсатиб мақтанмоқчи бўлди. Ахир бувиси бир гал «бу оддий гулмас, баҳор даракчиси» деган эди-да.

Кампир узоқдан неварасининг қайтиб келаётганини кўриб бошда тааажжубланди. Сўнг ўзича «ўқитувчиси бетоб бўлиб қолган бўлса, жавоб бериб юборгандир» деб ўйлади. Шундай бўлса-да, невараси ҳансираб олдига келиб тўхташи билан ташвишланиб сўради:

— Ҳа, болам, нега дарров қайтиб келдинг? Бирор нарсангни унутиб, уйда қолдирибсанми?

У индамади. Бувисининг ҳавотирли чеҳрасига бир зум жилмайганча қараб турди-да, сўнг орқасига яшириб турган гулни аста унга узатди. Кампир бойчечакни авайлаб қўлига олди. Кўзларида севинч нурлари порлади, юзларида табассум жилваланди. Бойчечакни кўзларига суртаркан, энтикиб шивирлади:

— Баҳор... баҳор келибди... — кампир кўзларини юмиб олди. Бир фурсатдан сўнг ўзича гапирган бўлди. — Яратганга шукр, яна бир баҳорни кўришга насиб этди, эгам...

Кампирнинг юрагини сархуш туйғулар қамраб олди. У бойчечакни қайта-қайта ҳидлаб «омон-эсонлик» қиларкан, ёнгинасида жилмайиб турган неварасидан сўради:

— Қайдан олдинг буни, Нозижон?

— Ҳув ана у ердан, — қизалоқ узоқдан юқори қисми зўрға кўзга ташланиб турган, қабристон ўртасида ўрнатилган ёдгорликни қўли билан кўрсатаркан — тепача устида турган экан... — деди.

Кампир неварасига тикилганча жимиб қолди. У қизалоқдан бошқача жавоб кутганди. Неварасининг сўзи эса уни маюслатиб қўйди. Нима ҳам десин? Ёш бола бўлса, ҳали ақли кўп нарсага ожизлик қилади.

— Қизалоғим, — у неварасини ўзига тортиб, бағрига босаркан, чуқур хўрсинди, — биламан, сен бу гулни мени хурсанд қилиш учун олиб келгансан. Мободо ранжишимни билганингда бу ишни зинҳор қилмасдинг. Биласанми, ўша ерда буванг, оппоқдаданг ва бошқа бир қанча қишлоқдошларнинг хоки бор. Муқаддас жой ҳисобланади. Одамлар у ерларга уйидан ниҳол элтиб экишади, қабрлар атрофида гулзорлар барпо этишади. Сен бўлсанг табиатнинг марҳумларга кўрсатган марҳаматини узиб келибсан. Шунинг учун бу ишинг мени ранжитди, болам...

Нозима бувисининг нима сабабдан маюсланиб қолганлигини тушунгандай бўлди. У бир зум ўйланиб турди-да, аста ичкари ҳовлига кириб кетди. Кампир неварасининг ҳовлига кириб кетганини ҳам сезмай қолди. У қўлидаги бойчечакка тикилганча хаёл сурарди...

— Бувижон, мен кетдим, — неварасининг қўнғироқдек товуши унинг хаёлини тўзғитиб юборди.

— Майли, бораqол, болам, лекин, — кампир яна бир нима дейишга чоғланиб неварасини томонга ўгирилди-ю кўзи унинг қўлидаги қип-қизил чўғдай гулларга тушди, айтадиган сўзи оғзида қолди.

АСТА ЭСАЁТГАН шабада қизнинг сочларини ўйнар, қуёш у билан баравар чопқилларди. Кечагина туғилган кунида отаси бозордан совға қилиб олиб келган уч дона атиргул қизча қўлида қуёшнинг заррин нурларидан ял-ял ёнарди...

Райхонали САФАРОВ.

Мўйқалам сеҳри

Яқинда Киночилар уйининг кўргазмалар залида Дилёр Имомовнинг тасвирий санъат асарлари кўргазмаси очилди. Кўргазмада мусаввирнинг ҳамкасблари, ёш рассомлар ва кенг жамоатчилик иштирок этди. Санъат шайдолари кўргазма таассуротларини ўзаро ўртоқлашдилар.

Таниқли мўйқалам соҳиблари С. Абдуллаев, Р. Чориев, санъатшунос А. Умаров рассомга ижодий камолот тилаб, ўзига хос услуби ҳақида фикр билдиришди.

Рассомнинг бош мавзуси табиат ва инсон оламини куйлаш. «Оқшомда баҳор», «Ҳумсонга йўл», «Ангрен атрофи», «Болтиқ денгизи», «Гурзуф манзаралари» картиналарида табиат гўзаллиги ифодаланса, «Чўпон», «Сувчи», «Шоир», «Талаба» каби турли касб эгаларининг портретларида инсоннинг руҳий ички дунёси, она табиатга муносабати очиб берилган. «Қизчалар», «Биринчи ҳосил», «Дугоналар», «Хирмонда» каби полотноларида соддадил қишлоқ одамлари тасвирланган.

Ҳа, мусаввир бетиним изланишда, ижод оғушида. Унинг эл-юрт, гўзалликка ташна қалбида она табиатга бўлган меҳр сирли бўёқларда жилоланаверади.

Карим САЛОМОВ,
Тошкент Давлат педагогика институти.

«БУ КУНЛАРГА ЕТГАНЛАР БОР, ЕТМАГАНЛАР БОР».

Е. БОТИРОВ сурат этюди.

ИСТЕЪДОД КЎРИГИ

Қўшиқчилик санъатини ривожлантириш, истеъдодли ёш хонандаларни қидириб топиш, ўзбек классик қўшиқчилик меросига ҳавас уйғотиш борасида Андижон вилоятида талай ишлар қилинмоқда.

Учинчи Бутуниттифоқ Халқ ижодиёти фестивали доирасида ўтказилган «Истеъдод—90» яккахон хонандаларнинг кўрик-конкурси бу борадаги ижобий тадбирлардан бири бўлди. Истеъдодли ёшлар беллашув шартига биноан классик ва замонавий қўшиқ ижро этишиб аввалига ноҳияларда куч синашдилар.

Ғолиблар эса вилоят босқичида беллашдилар. Ғоят қизиқарли ва мароқли ўтган санъаткорлар баҳсида ёш, иқтидорли қўшиқчилар тарбия топаётгани кўзга ташланди.

Конкурсда олий мукофот хушовоз хонанда Авазбек Маҳмудовга насиб этди. Иномжон Мамадалиев, Алишер Тожиматовлар биринчи ўринни эгалладилар. Обиджон Йўлдошев, Мирзабек Маҳмудовлар иккинчи, Ойбек Усмонов, Абдумухтор Абдуғаниев, Ҳусан Йўлчиевлар учинчи ўринни қўлга киритишди.

Хорижадан хабарлар

ГФРДА САВДО

БОНН. ТАСС мухбири Николай Калинцев хабар беради: ГФР аҳолиси дўконларда истеъмол моллари йўқ деб шикоят қила олмайди. Хушмуомала сотувчилар керакли буюмни танлашда кўмаклашиб, пули тўланган молни ўраб берадилар ҳамда яна дўконга кириб туришни сўрайдилар. Шундай бўлсада, харидорларнинг кўпчилиги дўконларга бориб туришдан кўра керакли буюмни каталог бўйича буюртиришни афзал кўрадилар. Буюртмаларга кўра, молларни сотишга ихтисослашган Европадаги энг катта «Квелле» концернининг иш кўрсаткичлари бундай тенденция муттасил ўсиб бораётганидан далолат беради. Бултур концерн обороти 6 фоиз ўсиб, 10,636 миллиард маркага етди. Концерн ходимлари икки минг кишига кўпайди, бу эса капиталистик ишлаб чиқариш шароитида бизнеснинг барқарорлиги ва равнақи тўғрисидаги рад этиб бўлмайдиган кўрсаткичдир. ГФРнинг ўзидагина «Квелле» доимий ва бўлажак мижозларига ҳар бири 1250 саҳифалик 7,6 миллион каталогни жўнатиб туради.

Европа шарқида воқеаларнинг жадал ривожланиши муносабати билан Ғарбий Германиядаги бошқа фирмалар сингари «Квелле» ҳам янги бозорларни ўзлаштиришга фаол тайёрланмоқда. Шарқий Европадаги кўпгина мамлакатларда «Квелле» каталоглари бўйича молларни эркин муомаладаги ёки маҳаллий валютага сотаётган аралаш фирмалар ишлаб турибди. Шу йилнинг ўзидаёқ Москвада совет харидорларига тўқимачилик маҳсулотлари сотадиган «Интермода» қўшма корхонаси ташкил этилади. Бунинг учун рус тилига таржимаси бўлган немис тилидаги махсус каталог 700 саҳифада нашр этилади. Биринчи навбатда «Квелле» молларини эркин муомалада бўладиган валютага сотиш планлаштирилмоқда, сўнгра эса яқин йиллар мобайнида аста-секин совет пулида савдо қилиш жорий этилади.

ТИНЧ МУЗОКАРАЛАР ИСТИҚБОЛИ ҲАҚИДА

ЛОНДОН. (ТАСС). Мамлакат коалицион ҳукуматида меҳнат партияси вакили бўлган Исроил Мудофаа министри, Ицхак Рабин Бош министр, «Ликуд» ўнг партиялар блокининг раҳбари Ицхак Шамирни «фаластинликлар билан тинчлик сари дастлабки қадамни» ташлашга чақирди. Рейтер агентлигининг хабарига қараганда, Рабин бундай қадам «ҳозирги сиёсий воқеликларнинг мустаҳкам пойдеворига» асосланган бўлур эди, деб айтган.

Фаластинликлар билан тинч музокаралар тўғрисидаги масалага усталик билан ёндашмаётганлиги учун оппозициянинг қаттиқ танқидига учраётган Исроил ҳукуматининг бошлиғи ўзининг баъзи кейинги нутқларида тазйиқ ўтказишни тўхтатиши мумкинлигини ва шарқий Қуддусдаги фаластинликлар вакилларининг, шунингдек, истило қилинган ҳудудлардан ўз вақтида кўчирилган фаластинликларнинг музокараларида қатнашишига эътироз билдирмаслигини шаъма қилган. Жумладан, агентликнинг ёзишича, Шамир парламент комиссияларининг бирида исроилликлар билан музокаралар олиб бориш учун фаластинлик делегатларни сайлаш йўлида «техникавий жиҳатдан кичик бир қадам ташлашгина» қолганлигини хабар қилди.

УЮШМАДА ҚАТНАШАДИМИ?

БУДАПЕШТ. (ТАСС). «Непсабадшаг» газетаси ВСП президиумининг аъзоси, Венгрия ташқи ишлар министри Д. Хорнинг Венгрия Республикаси Шимолий Атлантика уюшмаси сиёсий ташкилотларига аъзо бўлиши эҳтимоли тўғрисида яқинда берган баёноти муносабати билан суҳбатини эълон қилди. Унда министр, жумладан, кимлардир унинг баёнотидан ўз сиёсий мақсадида фойдаланишга уринганлигини таъкидлайди.

Қизиғи шундаки, Будапештда бўлган сиёсий мунозараларда Венгрия демократик анжуманининг ҳам, эркин демократлар уюшмасининг вакиллари менинг Венгрия НАТО сиёсий ташкилотларига аъзо бўлиш эҳтимоли борлиги муносабати билан айтган мулоҳазаларимни ижобий баҳоладилар, деб таъкидлади Д. Хорн. Шу сабабдан турли партиялар вакилларининг бу билан боғлиқ ҳолда кейинги айтган гапларини тушуниш қийин. Менинг баёнотим Венгрия, ҳукуматига, мамлакатга ҳеч қандай мажбурият юкламаслигини таъкидламоқчиман, холос.

ВСП президиуми ушбу баёнотни министрнинг шахсий нуқтаи назари деб баҳолаб, уни муҳокама қилмади, деди Д. Хорн.

Саксонинчи йилларнинг охирлари бразилиялик Петрик Эдлинжер учун анча муваффақиятлар келтирган эди. Бу машҳур спортчини кўпчилик чумоли одам, деб ҳам юритади. Бонси, у тоғларга қўлларига ҳеч нарса киймасдан ўрмалаб чиқа олади. Унинг энг юқори натижаси — 400 метр.

СУРАТДА: Петрик янги чўққилар сари йўл олмоқда).

(ТАСС суратхроникаси).

ИСЁНЧИЛАР АФЮН ЕТИШТИРИШМОҚДА

БМТ. (ТАСС). Қуролланган афғон оппозициясининг раҳбарлари кейинги бир неча йил мобайнида дунёда энг катта афюнфурушларга айланишди. БМТ ҳузуридаги Афғонистон доимий ваколатхонаси БМТ Бош ассамблеясининг наркотик моддалар етиштириш ва уни яширинча сотиш муаммоларига бағишланган махсус сессияси муносабати билан тайёрлаган китобчада ана шу ҳақда гапирилади.

Ҳозир дунёда Афғонистоннинг Покистон билан «Заррин ярим ой» деб аталган чегара вилоятларида героин, қорадори ва наша энг кўп етиштириладиган жой бўлиб қолган. Айнан шу ерда кейинги йиллар мобайнида «еттилар уюшмаси»даги афғон оппозицияси раҳбарларининг бевосита назорати остида таркибида наркотик моддаси бўлган ўсимликлар етиштириш кескин кўпайган ва афюн тайёрлайдиган лабораториялар яратилди.

Афғон муаммосининг ҳарбий йўл билан ҳал этилишига асосий эътиборни қаратган Вашингтондагилар қуролланган афғон оппозицияси бошлиқларининг жиноий ишларидан кўз юмдилар, гарчи бу фаолият ҳаммага яхши маълум, деб уқтирилади китобчада. АҚШнинг Покистондаги эмиссарлари «афюн амирларига» кўплаб ҳарбий ва молиявий ёрдам беришни ваъда қилиб, уларнинг ақлини киритиб қўйишга уринмаганлар, деб бўлмайди. Бироқ, музокаралар натижасиз тугади, чунки Америка қонуншунослари афғон оппозициясига ҳеч бир писандасиз қўшимча ёрдам беришни тасдиқладилар. Махсус сессия чоғида афғон делегацияси АҚШнинг манфаатдор маҳкамаларига Пешовардаги афюнфурушлар фаолиятига тааллуқли турли ахборотларни бериб туришга ўз ҳукумати тайёр эканлигини изҳор этди. Ҳозирча Вашингтондан бу таклифга ҳеч қандай жавоб келгани йўқ.

ри Аброл ака Қаҳҳоров. Аброл ака «Ўзбеколтин» бирлашмасига 12 йил раҳбарлик қилган. Шу идоранинг ташкилотчиларидан бири. Марказий ҳуқуқ-тартибот органларининг жумҳуриятимизда ўтказган тафтиши натижасида азият чекиб, сарсону-саргардон бўлганлар қаторида Қаҳҳоровларнинг ҳам бўлиши газетхонларни ажаблантирмаса керак. Дарёнинг жиловини ушлаб турган одам сувдан қуруқ қолмагандир, деб ўйлашган, шекилли. Бироқ, беш йиллик уқубатдан сўнг ҳам Қаҳҳоровдан айб топишолмади. Кечирим сўраш, етказилган моддий ва маънавий зарарни ўрнига қўйиш

ҳамёнидан айрилар...

ҳеч кимнинг хаёлига келмаяпти. Бизнингча, Қаҳҳоровнинг айби жумҳуриятимиз ер ости бойликларидан оқилона фойдаланишни талаб қилганлигидир.

— 70-йилларда ҳам мана шу «старател»лар Зармитанга ўхшаган унумдор конларга кўз олайтириб юрарди, — дейди А. Қаҳҳоров. — Мендан бир неча марта шу кондаги олтинларни олишга рухсат сўрашганди. Лекин мен қаршилик қилдим. Шундан сўнг устимдан юқорига имзосиз хатлар ёзилди. Ҳатто, ишдан кетказишга ҳам эришишди. Бунда министрликдагиларнинг қўли бўлди, албатта. Улар мана шу Зармитанни бирлашмадан ажратиб олиб «старател»ларга бериб қўйишгача боришди. Ўзбекистонда «старател»ларнинг ошиғи олчи, уларнинг мушугини ҳеч ким пишт деёлмайди. Чунки, шу «Қизил қум» артели раҳбарларининг таниш-билишлари кўп, Москвада қўллайдиганлари бор. Шу боисдан ҳам яхши-яхши участкаларни эгаллаб олишган.

— Аброл ака, кўпдан бери бир савол мени ўйлантиради, — сўрайман Қаҳҳоровдан. — Зармитан ва Маржонбулоқ конларида ишловчи маҳаллий аҳолининг турмуш тарзини яхши биламан. Шундай муҳим жойда ишласаларда, аммо маошларининг тайини йўқ. Нима учун? Олтиннинг қадри пастми ё одамларнинг қадри пастми? Буни қандай тушунса бўлади?

— Бу савол сал-пал элини ўйлайдиган ҳар бир ҳамиятли кишининг хаёлига келиши, шубҳасиз. Ахир, мисимиз, кумуш ва олтинимиз, газимиз, нефтимиз ва қўрғошинимиз бор, деб фахрланамиз. Лекин, халқнинг яшашини ўйласангиз, гўёки ҳеч даромади йўқдай. Ҳақиқатан ҳам нимага бунақа бўляпти? Менимча, давлатимиз ичида хўжалик механизми бузилган. Энг кўзга кўринарли жойи бу — нарх! Инсоният тарихида ўзининг ички қонунларига қараб ўзгариб келган. Энди мана бизнинг давлатимиз шу нарх устидан хўжайинлик қилиб, уни истаганча ўзгартирмоқда. Бу жуда катта хато. Масалан, биздаги хом ашёларга, яъни пахтага, ер усти ва ер ости бойликларига нархни зўрлаб қўйишади. Кейин биз бориб ялинамиз, сал кўпайтиради, тағин ялинамиз — тағин озроқ кўпайтиради. Бизнинг олтин нархини жуда паст қилиб қўйишган.

Аброл акани тушуниш мумкин: боши-кети йўқ сўроқ ва терговлардан юраги зада бўлиб қолган. Аммо ана шу ишларни назорат қилувчи, қолаверса жумҳуриятимиз олтинига масъул бўлган шахслар бу борада ўз сўзларини айтишаяптими, деган саволга жавоб бериш лозим. Афсуски, бизнинг нуфузли идораларимиз ҳам марказдан берилаётган кўрсатмаларни кўр-кўрона бажаришга ўрганиб қолган. Уларда ҳали ҳам она юртга меҳр-муҳаббат туйғусидан кўра лавозимдан ажралиб қолиш хавотири кучлироқ. «Ўзбеколтин»нинг собиқ директори Адольф Александрович Пешковнинг йўриғи-ку, маълум эди. Чунки у Ўзбекистонда умрбод қолишни хаёлига ҳам келтирмаган бўлиши мумкин. Аммо ҳозирги директор Ҳасан Эргашевич Эгамбердиевнинг бу аҳволга муносабатини қандай изоҳлашни ҳам билмайман. Яхшиси, шу суҳбат баёни билан танишиб ўзингиз хулоса чиқараверинг.

Шундай қилиб, Зармитан жароҳатига малҳам сўраб ўртоқ Эгамбердиевга қўнғироқ қилдим:

— «Старател»лардан бошқа ҳеч ким бу ишни эплолмайди, —дейди у. —Биринчидан, маҳаллий аҳолини ўқитиш керак, уларнинг орасида техникани ишлата оладиган мутахассислар йўқ. Биласизми, зармитанликлар асосан чорва билан шуғулланишади, уйида ишлариям кўп. Гапнинг очиғини айтсам, бу одамлар маъдан конига ишлаш учун эмас, балки дам олиш учун боришади.

— Маҳаллий аҳоли «старател»лар даражасида ишлолмаслиги мумкин, — эътироз билдираман. — Улар юзни урганда булар ҳеч бўлмаганда 60-70 ни урар. Аста-секинлик билан малакаси ошар...

— Йўқ, бизга секинлик билан ишлаш бўлмайди. Мана шу карьерни тезроқ очиб Маржонбулоққа маъданни етказиб беришимиз керак.

— Аниқроғи, олтин саралаш фабрикасига...

— Ҳа, фабриканинг ишлаб чиқариш қувватини янада оширмоқчимиз. Зармитан кони жами хом ашёнинг ярмини бериши керак. Бу ҳазилакам гап эмас, «старател»ларсиз уддасидан чиқиб бўлмайди.

— Ҳасан Эргашевич! Нега унда сиз директорликка номзодингиз қўйилган кезларда зармитанликларга «агар мен директор бўлиб қолсам, «старател»ларни ишлатмайман», деб ваъда бергандингиз.

— Менинг директор бўлганимга энди тўрт ой бўлаяпти. Бу ерлик одамларни ўқитиш, техника билан муомала қилишни ўргатиш анча вақтни талаб қилади. Илгари ҳам зармитанликлар: «старатель» кетсин», деб жанжал қилишганди. Шунда мен «Майли, унда ўзларинг ишланглар, ишлашни хоҳловчиларнинг рўйхатини тузиб беринглар», дегандим. Лекин, ҳеч қанақа рўйхат-пўйхат беришмади...

Ахир, ошкоралик ва демократия шамоли ела бошлаганига, КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми ҳар биримизга «додлаш» имконини берганига ҳам беш йил бўляпти-ку! Ҳеч бўлмаса, СССР Халқ депутатларининг биринчи ва иккинчи съездлари кўзимизни очмадими?

Мен фақат ўз юртимизнинг, сизу-мен яшаётган заминнинг, биздан кейин фарзандларимиз, набираларимиз яшаши муқаррар бўлган ўлканинг соғ-саломат, бағри бут бўлишини жуда-жуда истайман. Ўзимизни-ку қурбон қилдик, жилла қурса келажак олдидаги бурчимизни бажарайлик. Табиатга, жамиятга бефарқлик — келажакнинг қотили бўлишлик эканлигини тан олайлик. Шу осмон остида, шу замин устида яшаётган ҳар бир имонли инсон (у миллати ким бўлишидан қатъий назар) ҳаётнинг бу ёзилмаган қонунига бўйсуниши шарт.

Сандазим МАРДИЕВ,
«Ёш ленинчи» штатсиз мухбири.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ЎЗИГА ХОС РЕКОРД

● РИМДАГИ Оспедал бутхонасининг роҳиби (у тиш табиби бўлган) Жованни Баттиста ўзига хос рекорд ўрнатган.

Бутхона тиш табиби 1868 йилдан 1904 йилгача бўлган ўзининг табиблик фаолияти давомида мижозлардан суғуриб ташлаган тишларни йиғиб юрган. Улар учта катта-катта қутига жо бўлган. 1903 йили ҳисоблаб кўришганда, тишларнинг сони 200744-тага етган.

Демак, табибга бир кунда ўрта ҳисобда 185 та тиш суғиришга тўғри келган. Бу — 6 та бус-бутун жағни «қоқиб» олган билан баб баробар экан.

МИТТИЛАРНИНГ МИТТИСИ

● ФРАНЦИЯНИНГ По деган жойида яшовчи Жак Пийю исмли киши 1983 йилда дунёда энг митти велосипед ясаган. Велосипеднинг оғирлиги 700 грамм, ғилдиракларининг ҳажми эса атиги 3,5 сантиметр. Бу шунчаки ёдгорлик бўлса керак, деб ўйлаётган бўлсангиз хато қиласиз. Жак кўпинча шу митти велосипедни миниб сайр қилади. Бундан ташқари узунлиги 36 сантиметр келадиган велосипед ҳам ясаган. Унда хотини икковлашиб сайр қилишади.

ҚАДИМИЙ КАРОВАТ

● БРЮГЛИК (Белгия) Бургунд герцоги (герцог — Ғарбий Европада юқори табақа князларга, дворянларга бериладиган унвон) Филиппда эни 3,81 метр, бўйи эса 5,79 метр бўлган каровroutа сақланмоқда. Унда герцог Филипп ва малика Изабелла Португалия расмий маросимларни ўтказади. Қизиғи шундаки, бу каровват 1430 йилда қурилган.

ЭНГ ОҒИР ОДАМ

● НЬЮ-ЙОРКЛИК Уолтер Хадсон ўзининг 45 йиллик юбилейини рекорд оғирлик билан кутиб олди. Унинг оғирлиги шу ёшида 500 килограммга етди.

18 ёшдан бошлаб Хадсоннинг эрмаги фақат емак бўлиб қолганди. У масалан, эрталабки нонуштада 2 килограмм сосиска, бир бўлакдан кўпроқ дудланган чўчқа гўшти ва 3 литр кока-колани паққос туширарди.

25 ёшида уйидан ташқарига чиқолмай қолди, чунки эшикка сиғмасди. Кунларнинг бирида йиқилиб тушди, лекин ҳеч ким уни турғазиб қўя олмади. Ёрдамга ўт ўчирувчиларни чақиришди. Шу кўргиликдан сўнггина Уолтер озишга азмуқарор қилди. Фақат парҳезли таомлар истеъмол қилишга ўтди. Ҳозир 240 килограммга озган.. Унинг орзуси ўз оғирлигини 90 килограммга етказиш.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

Гулистоннинг ўлимидан кейин, унинг еттиси кун Олтиной опа номига бир хат келди. У марҳуманинг «сўнгги хайрлашув хати» эди. Хатда Сизнинг ҳам номингиз бир неча бор зикр этилган. Хат Гулистоннинг биз тирикларга сўнгги арзи бўлганлиги учун ҳам баъзи сатрларни айнан келтиришга мажбурман, Олмагул.

«Оқ сут бериб, аллалаб боққан онам, онажоним, топилмасим, мен энди сен билан хайрлашиб кетяпман. Укам Севтинёз, энди мендан хафа бўлма. Нега деганда шундай қилишга тўғри келди. Бу дунё бевафо дунёдан менга энди ҳеч нима фойда. Яшаб бўлдим, менинг умримни эрим, шум, сабилгинам, тулки опаси Олмагул билан хонавайрон қилди...» «Олмагул укасига кун бўйи ургазиб қўяр, азоб бергизар эди». «Бўлак бўлиб кетганимизгача ҳеч қачон Олмагул айтганини қилма, бир нарса деб уришгача тўппа-тўғри ажралиб, ташлаб кел, деган эди»...

Суҳбатимиз чоғида «урдирмаганман, ажрал деб айтмаганман», деб Гулистоннинг ёзганларини тан олмадингиз. Бу гапларни Сизга тан олдирмоқчиям эмасдим. Қолаверса, қайнонангиз, қайнингиз, опалик хонадонларнинг кўпчилигида бу гаплар бор. Бу гаплар ҳаммага аён. «Хотинингни бахридан ўт, тилла бўлсаям, ўн саккиз яшарини олиб бераман. «Йигит [illegible]». Оҳ, аччиқ-тиззиқ устида бежилов оғиздан чиқиб кетган бундай пойинтар-сойинтар сўзлар не-не умрларни хазон қилмаяпти. Буни эшитган қайси келиннинг уй-жойига кўнгли исийди-ю, гап эгасини эсидан чиқара олади?

Азиз қайнонолар, қайин опалар, қайин сингиллар! Бундай захри қотил сўзларни айтишдан оз бўлсада тийилайлик. Тилдан учган ҳар бир сўзнинг акс-садоси ҳам бўлишини унутиб қўймайлик. Айнан худди шу сўзлар қизингизга, ўзингизга қайтмайди, деб ким айта олади. Гулистонларни асрайлик. Бир одамнинг уволига қолиб яшашдан азоб нарса бўлмаса керак дунёда. Йиртқичлар бир-бирини еб яшайди. Биз одамлармизку!

Олмагул, Сиз мухбир [illegible] айтаман, келиним [illegible] устимга ҳаддан зиёд магзава ағдаряпти деб эътироз билдиришингиз мумкин. Тўғри, Сиз ҳам, бошқа бир одам ҳам Гулистоннинг бўйнига сиртмоқ солган йўқ. Аммо одамни энг аввало сўз ўлдиради, сўз! Мана Сизнинг терговчига берган кўрсатмангиз:

«Келинни Элликқалъа р-н, Калинин колхозига — ота-онамнинг уйига туширдик. Келинимиз Гулистон келин бўлиб тушганидан кейин бир ой ўтар-ўтмас жанжал чиқара бошлади. Мен қишлоқда яшамайман, шаҳарда яшайман деб. Уйимга, шаҳарга, Берунийга олиб кетдим. 1 Май 1988 йили Олтин опа келиб қизим билан кўёвимни Элликқалъа районидаги «Ўз КП 50 йиллиги» совхозига олиб кетаман деди. Укам Аминбойни юбормайман деб айтдим. Кейин қизинг керак бўлса олиб кет дедим. Сабаби, иниммни писанд этмас, сийламас эди. Укам уйимни бузмай деб Гулистон билан бирга кетди. Қаерга кетганини билмайман. Шундан кейин Гулистон ўзини-ўзи осганини эшитдим».

Келинг, ўзингизнинг баённомангиз бўйича ҳукм чиқариб, таҳлил қилиб кўрайлик. Ахир «Аминбойни юбормайман, қизинг керак бўлса олиб кет» дейиш — майли, бораверсин, қаерда бўлсаям иккови қўша қариб, тинч бўлишса бўлди дегани эмасда, тўғрими? Бу очиқдан-очиқ икки ёшни айри кўчаларга буриб юбориш! Нима учун Сиз укангизга ёпишиб олдингиз? Ахир у йигит киши эдику. Кейин Аминбой Гулистонга жиловини бериб қўядиган йигитлардан эмас эди. Гулистон ҳам бир умр бировнинг бошига бир муштлаб, бир бурда нон едирадиган аёллардан эмасди. Аминбойга раҳмат — уйимни бузмай деб хотини билан бирга кетибди.

Бироқ сизнинг қалиги гапларингиздан кейин бу қарор Аминбойга қанчалар қимматга тушганлигини бир ўйлаб кўринг. Бир ёқда онасидек суяниб қолган жигари кетма деяпти, иккинчи ёқда хотини кетамиз деяпти!

Шундай қилиб, Аминбой билан Гулистон мустақил яшаш учун уйингизни тарк этиб кетишди. Совхоз уларни бошпана билан таъминлади. Бироқ, уйдан чиқиб кетиш асносида айтилган борди-келди гаплар фожиа рўй берганига қадар на Аминбойнинг, на Гулистоннинг хаёлидан нари кетди. Ахир улар уйингиздан оқ фотиҳа билан кузалмадилар-да! Сизнинг норози бўлиб айтган гапларингиз Аминбойнинг юрагини кемириб юраверди. Бунинг устига олти ой давомида бир марта бўлсаям одамгарчилик юзасидан уй муборак қилиб борганингиз йўқ. Балки борганингизда икки ўртадаги гина-кудуратлар кўтарилиб кетармиди. Аминбой ҳам, Гулистон ҳам енгил нафас олишармиди. Энг муҳими, фожиа юз бермасмиди?

Ҳа, Сиз йўқлаб бормадингиз. Бу билан ёшлар орасидаги муносабат кескинлашиб бораверди. Укангиз хотинимни деб қариндош-уруғимдан ажраб қоляпман, деган ўйда тарозининг пасангисини сизлар томон боса бошлади. Буни Гулистон сеза бошлади, у анча нозиктаъб қиз эди. Мана шу ўринларда ўзингизни айбдор деб биласизми? Яна бир айбни ўзингиз инсоф билан тан олингиз: «мени айбим Гулистонни уйимга кўчириб олиб келганим бўлди, ўша ота ҳовлимизда ўтиравермайдими,» деб айтдингиз. Балки бу энг тўғри йўл бўлган бўларди. Гулистон йиғлардан, сиқтардан, олари ҳамма келинчаклар қатори пешонасига битган ўша ҳовлига меҳр қўярди. Эҳтимол, у энди тақдирига тан бера бошлаганда уйингизга кўчириб келгандирсиз. Эҳтимол, [illegible] совхоздаги уй чиқиб қолгандир. Биз ёш оилани ниҳолга ўхшатдик. Ниҳол нобоп заминга тушиб қолса йилда бир марта кўчириб, қайта ўтказилади. Бу шўр пешона ёш оила бир йилда уч марта кўчган-а? Қандай қилиб туп қўйсин, қандай қилиб палак ёйсин?! Эътирозларимизга қўшиласизми, Олмагул?

Мен Сиздан Гулистоннинг фожиасини унута оласизми, деб сўрадим. «Йўқ», дедингиз асабий бош чайқаб. Ҳа, инсон тақдирида баъзан шундай воқеалар бўладики, у бир умр ўша воқеалар таъқибидан қутила олмайди. Ҳа, у ҳамма ёмон иш бўлди. Энди ёр-ёр овозини эшитасизми, қизингизни узатасизми, ўғлингизни уйлайсизми, бу фожиа кўз олдингизга келаверади. У танангиздаги тузалмас дардга айланди энди. Шунча дарддан, виждон азобидан Худонинг ўзи асрасин, тўғрими, Олмагул? Бироқ ҳар қандай азобдан сал бўлса-да енгиллаб яшашнинг йўллари бор. Бу худди шундай фожианинг бошқалар бошига тушмаслигининг олдини олишдир. «Ёш оилаларнинг туп ёзиб кетиши учун фидоийлик қилишдир. Зарур бўлиб қолса дастурхондаги сўнгги бурда нонни ҳам қўш қўллаб уларга тутишдир. Меҳру-оқибатни уларга ўргатишдир.

4

Мана Олмагул, ўзлигимизни виждон кўзгусига солиб, бир тафтиш қилиб олдик. Қилмиш ва кечирмишларимизни имон ва эътиқод элагидин ўтказиб олдик. Сиз ҳам Олтиной опадек ҳаёлга толиб қолдингиза? Ишқилиб бундан буёғига эзгулик ўйлари Сизга ёр бўлсин!

Шундай деяпману, кўнглингизнинг бир чеккасидан чувалиб чиқаётган мана бу ўйларни ҳам уқиб тургандекман: «Эҳ, Аминбой жигарим, сени орқангдан шунчалар маломатларга қолиб ўтирибман-а. Гулистонни мендан кўра сен яхшироқ билардингку, нимага бунчалик ғафлатда қолдинг-а, укажон?!»

* * *

Аминбой, сенинг бошингга тушган савдо хеч қайси йигитнинг бошига тушмасин, ука! Сен нима деб, нима иш қилиб қўйганингни фақат ўзинг биласан. Дардингни бировга айтганинг билан у енгиллашадиган дард эмас. Гулистон энди тирилиб келмайди. Сизлар битта олманинг икки бўлаги эдингизлар, аслида. Бамисоли узукка кўз қўйгандек. Нима бўлди ўзи? Қаерда хатога йўл қўйдинг? Виждон кўзгуси қаршисида ўтириб виждонан бир ўйлагин. Ўзингга аталган сўнгги хат эсингга тушяптими? Хатни Гулистон энг сўнгги дақиқаларда ёзган бўлса керакки, гапнинг эга ва кесимлари ҳам жойига тушмаган. Қўли қаламдан бўшагану, ажал сиртмоғига тутинган. Гулистон ёзади:

«Бу дунёга келиб бир ёстиққа бош қўйган ёвуз ёстиқдошим Амин мана энди мана бугун сен ва опанг Олмагул ва бошқа қариндош уруғларинг мурод қилган кўпдан муроду-мақсадингга етдиларинг. Афсус сен билан ўтган икки йилча умрим мен илонни қўйнида яшаган эканманку инсоннинг эмас. Сен илон экансан... Сен сабабли мен мана шундай ўз жонига қасд қилиб ёшгина ширин жонимдан айрилиб, онамдан, укаларимдан умрбод айрилишимга тўғри келди, биламан ҳеч бўлмаса битта боламиз бўлса шундай бўлмас эди, эҳ!!! Атанг ҳазон бўлган умрим, тақдир менга шу бир болани ҳам насиб қилмаган экан. Фақат онажонимга, онажонимга ичим ачийди бечора онам. Сенку сенинг опанглар, Олмагул опанг ҳаммангиз энди муроду мақсадингга етиб қолдиларинг, эҳ! Аттанг! Сен билан Олмагул опангнинг гапига учиб қурган умрим, мен ўшанда сенинг уйингга оқ волгада шарлар билан безатилган машинада эмас, қора ўлим тобутида борган эканман хайр энди менинг умрим ҳазончиси бўлган суюкли эрим менинг умрим жаллоди Амин! 24/XI 88».

Мазкур мактубни ўқиб даҳшатга тушдим Аминбой, бир фурсат ўзимни йўқотиб ҳам қўйдим. Чунки мен ўлим олдидан ёзиладиган хатларни фақат бадиий китоблардагина ўқиган эдим-да. Ўйлаб қоласан киши оқ «Волга»ни қора тобутга ўхшатиб қиёслаган фаросатли аёл наҳотки ўзини-ўзи осишга қодир? Ҳа, у ҳамма нарсани англаб, билиб туриб ўлимга тик борган аёл! Сен ҳам хатни ўқиб даҳшатга тушдингми, Аминбой? Биламан, сени даҳшатга солган нарса хатдаги «ёвуз», «илон», «жаллод» деган сўзлар бўлди чамамда. Бу сўзларни сенинг номингга билдириш қанчалик азоб бўлганлигини фақат Гулистоннинг ўзигина билади. Бундай сўзлар қачон юракдан ситилиб чиқади — бу ҳақда ўйладингми? Қачонки аёл киши севсаю, бутун жони-жаҳони билан, севила олмаса. Бу сўзларнинг барини битта сўз ювиб юборади, билсанг! Қайси сўз дейсанми? «Суюкли эрим» деган сўз! Агарда Гулистон сени битта Лайличалик, битта Ширинчалик севмаганда шунча сўкишлардан сўнг «суюкли эрим» демасди.

Сен бўлса «унинг яхши кўриши шунчаки эди» дегандек гап қилдинг мен билан суҳбатда. Наҳотки, сенинг ҳис ва туйғуларинг ҳали-ҳануз уйқуда бўлса. Болалик карахтлигидан уйғонмаган бўлса? Бир эслагин, Гулистон ўлимидан олдин бир ой Тошкентга тайёрлов ўқишига бориб келди. Ушанда сенга қай мазмундаги мактубларни ёзган эди. Наҳотки унутдинг! Эслатайми?:

«...Амин сен ҳозир ҳатто уришиб ўтирсанг ҳам майли, сўкиб ўтирсанг ҳам ёнимда бир соат бўсанг, сени жудаям соғиндим, шу ўқишни ташлаб уйга кетиб қолгим келади...»

«Амин биласанми, мен самолётга миниб кетиб бораётганимда, самолёт энди кўтарилаётганда, сен қараб турганингда жудаям ўзимни тутолмай қолдим, йиғлаб юбордим, кейин кўзимни яшириб ўтирдим».

Эркин МАЛИКОВ.

5

«...Мазмунсиз хатимни туғаллайман, тез кунларда учрашгунча хайр жонгинам, оппоғим Аминжоним, жуда-жуда соғиндим сени. Бунчалар соғиниб қолишимни ўйламаган эканман. Товба, бундай йиғлаб юришимни билмаган эканман».

Аминбой, балки бу мактубларни мен эълон қилмаслигим керак эди. Улар икки юракнинг пинҳоний мулки бўлиб қолиши зарур эди. Лекин сенинг «шунчаки» деган сўзинг мени мажбур қилди. Бу мактублар мухбирнинг қўлига тушмайди деб ўйлагансанда, тўғрими Аминбой? Аёл кишининг ўз севгисига бунчалик иқрор бўлиши жасорат Аминбой! Балки сен билан Гулистон бетма-бет ўтирганда бу гапларни айтолмасди. Аёллик иффати, ғурури йўл қўймаган бўларди. Бир ойлик айрилиқ уни тобладику, ўз имтиҳонидан ўтказдику. Наҳотки шундай туйғулар сени нотинч қилмади, муҳаббатингни жумбушга келтирмади.

Уша куни мен сенга Гулистон куйдиргич, ўт-олов севгининг қурбони бўлган десам — «севган одам ўзини-ўзи ўлдирадими» деган маънода ҳайрон бўлиб қарадинг. Унинг севгиси қанчалик эканлигини атрофдагилар ҳам аллақачон пайқаб бўлишган эди. Мен Гулистон ҳамшира бўлиб ишлаган Элликқалъа ноҳияси марказий касалхонасининг бош врач ўринбосари Содиқ Гелдив билан суҳбатлашдим. У киши сенга ҳамқишлоқ экан.

— Келин Аминбойни жуда яхши кўрарди, — деди у ички бир хайрат билан. — Бир куни эри касалланиб бизнинг шифохонага тушиб қолди. Бир ойча даъволандиёв. Ўшанда эрининг дардини ўйлаб, йиғлаб ўтирганларини кўп кўрганман. Эри бўлса ревмотизм билан оғриган эди холос. Бир марта: «ўзинг дўхтирсанку, ревмотизм билан ким ўлган» деб койиб ҳам берган эдим. Шу, жонини беришга тайёр эди-да эри учун.

Ҳа, шундай муҳаббатни фақат сенгина англаб етолмадинг Аминбой! Сенгина деяпману, сенга ўхшаган минглаб йигитлар кўз олдимга келиб кетди шу тобда. Бу битта сенинг фожианг эмас укам. У давр фожиасига айланиб қоляпти, билсанг! Иккита оиланинг биттаси бузилиб кетяптими, демак ҳар иккита ёшнинг биттаси севги-муҳаббат нималигини билмайди, қадрига етмайди. Кел сен ҳали-ҳануз ўйлаб ўйингга ета олмаётган фожианинг қоронғу чоҳларига кириб борайлик, ҳа, ҳадеб атрофида айланавермайлик.

Аминбой, ота- боболаримизнинг шундай бир ҳикмати бор экан: хотинингни кафтингга олсанг — хешларингни кипригинга ол, хешларингни кафтингга олсанг — хотинингни кипригингга ол! Айтчи, Аминбой бу ҳикматнинг қай бирини уддасидан чиқа олдинг? Сен Гулистонга уйланаётганда унинг ҳаётини ҳам кафилликка олаётганингни билганмидинг? Гулистон аввало оилангга сени деб борган эдику. Кўз очиб сени танидику, ундан кейин хешларингни. Сенинг оиланг Гулистон учун мутлақо янги бир олам эканлигини ўйладингми? Бу олам у учун бамисоли сирли бир қулф бўлиб, сен унинг калити эдинг. Ана шу калитлик вазифасини ўтай олдингми? Шундай, оила қуриш тўянинг устида қатиқ уйитишдек мушкул. Ҳамма қусур ана шу мушкулотларни ёшларимиз билмасликларида. Билмай туриб оила қураётганликларида. Аждодларимиз бу борада анча синчков ва анча доно эканликларини юқорида айтиб ўтдик. Ўша доноликларга яна бир бор қайтамиз, Аминбой. Эшит, улар йигитларни қаллиқ танлашга қандай ўргатишган:

Бир йигит улғайиб, уйланадиган ёшга етибди. Шунда онаси совчиликка юришдан олдин ўғлидан сўрабди:

— Э, ўғлим, хонадонимизга қай келбат қизни келин қилсак экан, мен айтганча бўлсинми ёки сен айтганча бўлсинми?

— Э, онажон, аввалоси Сиз айтганча бўлсин, менга қолса шу-у-у-, ун элаганда ўрим-ўрим сочлари селкилламаса бўлди, — депти йигит

Ҳа, депти-ю, она келин излаб йўлга чиқибди. Қизи бор ҳар хонадонга кирибди. Бироқ ун элаганда сочи селкилламайдиганини топа олмапти.

— На чора онажон, — депти йигит, — бахтим ҳали очилмаяпти, сабр қиламиз.

Орадан неча ойу, йил ўтказиб онаизор келин излаб яна эшик санашга тушибди. Яна ноумид бўлиб қайтибди. Уғли яна сабр қилишни айтибди. Бу орада онаизор бутун музофотга гап бўлиб, одамлар унинг устидан кула бошлашибди. Ахир ун элаганда мана мен деган хотиннинг ҳам сочи селкиллаб турарканда. Онаизорда, титраб-қақшаб учинчи бор йўлга тушибди. Бу сафар унга ҳечким эшик очмапти. Фақат битта хонадонгина унинг олдига дастурхон ёзибди.

— Бошингизга тушган савдодан хабарим бор, —депти хонадон соҳибаси, — фақат куёв тўрадан сўраб кўрингчи, мабодо ош еганларида мўйлаблари қимирлаб кетмасмикан, қимирламаса қизимни берганим бўлсин.

Она бу гапни ўғлига айтган экан ўғли ҳурсандлигидан қарсак уриб юборибди-да:

— Э онажон, қизнинг онаси кўп доно хотин экан, менинг саломимга яраша алик қилибди, аслида соч селкилламай ун эланмас, мўйлаб қимирламай ош ейилмас. Қизи ҳам онасидек доно бўлмоғи керак, бошлаймиз тўйни, — деган экан.

Худди шундай яна бир йигит уйланиш ёшига етибди. Она ўғлидан сўрабди?

— Э, ўғлим, агарда бахт-толеинг кулиб қолса, қандай хонадонга куёв бўлгинг бор?

— Қизининг нуқул гиронлигидан эмас, ногиронлигидан гап очадиган хонадонга, — депти йигит.

Онаизор қанчадан-қанча эшикларни қоқибди-ю, бироқ ўғли айтгандек хонадонни топа олмапти. Ҳамма қизлар фаришта-ю, ҳурилиқо эмиш. Бу йигит ҳам онасига сабр қилишни айтибди. Орадан бироз фурсат ўтказиб она яна қиз қидириб йўлга тушибди-ю, бир хонадонга дуч кепти:

(Давоми бор).

(Боши 27 февраль сонида).

6

ОЛҚИШЛАР ҲАЛИ ОЛДИНДА

...Бу ерга мутлақо тасодифан кириб қолдик. Ният қилиб борганимиз: Бердақ номидаги Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти мусиқа театрининг ёш санъаткорлари сафарда эканлар. Ҳашаматли томошахона биносини кўздан кечираётганда... қулоғимизга... мусиқа, қўшиқ чалинди ва биз ихтиёрсиз равишда рўпарадаги бинога қадам қўйдик.

Йўлакдаги «Жапақ Шомуродов номли санъат билим юрти» ёзуви масалани ойдинлаштирди. Бўлғуси санъаткорлар, рассомлар, раққосалар, ҳайкалтарошлар, мусиқачилар... таҳсил олаётган дарсхоналарни кўриш, уларнинг «сири»га шерик бўлиш орзумиз эди. Эришдик.

Билим юртининг бадиий безаш бўлимида саксон нафар қобилиятли ёш рассомлик, ҳайкалтарошлик, бадиий безаш ихтисосини эгалламоқда. Бўлим мудири Рашид Латипов III курс талабаларига бевосита сурат чизишни ўргатаётгани устидан чиқдик. Ж. Хўжамберганов, З. Соиповлар унинг умидли шогирдлари.

Мусиқа амалиёти бўлимида танаффус бўлиб, талабалар эркин машқ билан банд эдилар. Нураддин Мембетуллаев якка ўзи пионинода куй чалишни машқ қилаяпти. Бармоқлари бир текис ҳаракатланади, майин мусиқа таралади. Бетховен, Гайдн, Шопен... Фарқлай олмаймиз. Шарқ мусиқаси руҳида тарбияланганимиз бор-да. Ёшлар бугун Оврупога «таржимасиз тил» — мусиқа орқали йўл очишга уринаётган эканлар, иложимиз не. Омад ёр бўлсин!

«Биринчи курсда ўқийман. Гарчи бошқалардан ёмон чалмасамда, негадир ўз ишимдан қониқиш ҳосил қилмайман. Шу сабаб бошқалар овқатланишга, дам олишга кетишганида машқни такрор-такрор давом эттираверaман», дейди Нураддин.

Хореография бўлими талабалари Зулфия ва Замира бошқалардан фарқли, тиниб-тинчимас. Миллий қорақалпоқча рақс борми, ўзбекча ўйинми ёки бошқа халқларнинг рақсларими, аҳд қилишдими, тўла эгаллаб олмагунча қўйишмайди. Барча шарбити мавжуд бўлган зал улар ихтиёрида.

Билим юртининг бошқа илм даргоҳларидан фарқ қиладиган томони: бу ерда шунчаки номига — диплом учун ўқилмайди. Келажакда ким бўлиб етишасан: мусаввирми, раққосами, ҳайкалтарошми, ишинг баҳолайдиган халқ — мухлислар бўлади. Санъатда ўз йўлингни топиб олиш, ўзгаларга завқ бахш этиш, эл хизматида бўлиш — осон эмас.

Рўзимбой ҲАСАН,
Жумабой ҚОЗОҚ.

СУРАТЛАРДА: юқорида баён қилинган лавҳа акс этган.

Ассалом футбол

Бугун баҳорнинг биринчи куни. Футбол мухлислари учун эса қўшалоқ байрам. Чунки бугун мамлакатимиз стадионларида олий лига коллективлари ўртасида 53-чемпионат байроғи кўтарилади. Биринчи бўлиб «Днепр» ва «Ротор» майдонга тушади. Шунингдек, бугун СССР кубогининг 1/8 ўйинлари ҳам бошланади.

Бу йилги мусобақаларда қатнашадиган командаларнинг сони ҳозирча 14 та (Грузиянинг «Динамо» ва «Гурия»сидан ташқари).

Албатта 1990 йилни биз ҳеч иккиланмасдан «футбол йили» десак бўлади. Боиси, шу йилнинг июнь ойида Италияда жаҳон чемпионати бўлиб ўтади. Унда совет футболчилари ҳам қатнашади.

Энди икки оғиз жумҳуриятимиз футболи ҳақида. Агар эсингизда бўлса, ўтган йили газетамиз саҳифаларида футбол соҳасида кейинги йилларда деярли силжиш бўлмаётганлиги, айниқса сизу-биз учун севимли бўлиб қолган «Пахтакор» командаси ҳақида қайғуриб ёзилган мақолалар эълон қилдик. Ҳатто шу йилнинг январь ойидан бошлаб «Пахтакор» ҳақида ошкора гаплар» деб номланган янги ойнасўз ҳам очиб, унда футболчилар билан суҳбатлар, мухлисларимизнинг мактублари асосида алоҳида саҳифалар, мақолалар босиб чиқардик. Лекин, бу хайрли ишларимиз Ўзбекистон ССР физкультура ва спорт Давлат қўмитасидаги футбол мутасаддилари томонидан қўллаб-қувватланмади. Улар ҳатто газетамизнинг бундай ҳаққоний чиқишларига муносабат билдиришни ҳам ўзларига эп кўрмадилар. Ҳалиям футбол учун, айниқса «Пахтакор»имиз учун куйинаётган ишқибозларнинг сабрига балли! Уларнинг футбол мутасаддиларидан кўнгиллари қолса-қоладики, лекин «Пахтакор»га қаттиқ ишониб яшайдилар.

Редакциямизга Ўзбекистоннинг барча вилоятларидан, қолаверса қўшни жумҳуриятларда яшаётган «Пахтакор»нинг азалий ихлосмандларидан ҳар куни кўплаб мактублар келяпти. Уларни қийнаётган саволлар беҳисоб. Албатта ҳозирги кунда командамизда бўлаётган ижобий ўзгаришлар бизнинг кўнглимизда оз бўлса-да, умид уйғотади. Хуллас бугун биз футбол чемпионати эшигининг остонасида турибмиз. 1990 йил биринчи навбатда бизнинг севимли «Пахтакор»имиз учун, қолаверса ҳаммамиз кунлар санаб орзиқиб кутаётган Италиядаги жаҳон чемпионатида иштирок этадиган мамлакатимиз футболчилари учун ҳам омадлар, ғалабалар йили бўлишини тилаймиз.

КПСС АЪЗОЛИГИДАН ЎЧИРИЛСИН

Москвада СССР халқ депутатлари Т. Х. Гдлян ва Н. В. Иванов партия сафидан ўчирилибдилар деган миш-миш юрибди. Наҳотки бу ҳақиқат бўлса!

И. КОЛОСОВА, Москва (телефон орқали).

Ҳақиқатан, ССР Иттифоқи Прокуратураси марказий аппаратининг партком котиби А. Розанов бизга маълум қилишича, 1990 йил 21 февралда ССР Иттифоқи Прокуратураси аппарати коммунистларининг умумий партия йиғилиши бўлиб ўтди.. Унда «Коммунистлар Т. Х. Гдлян ва Н. В. Иванов томонидан КПСС Устави талаблари ва қонунчиликнинг бузилиши тўғрисида»ги бир масала кўриб чиқилди.

Йиғилишда 351 киши иштирок этди. Ниҳоятда кўпчилик овоз билан «Қонунчиликни ва КПСС Устави талабларини қўпол равишда бузилишига йўл қўйганликлари учун Гдлян Т. Х. ва Иванов Н. В. КПСС аъзолигидан ўчирилсин» деган қарор қабул қилинди.

Т. Х. Гдлян ва Н. В. Иванов йиғилишда қатнашмадилар.

(«Аргументы ва факты»нинг 8-сонидан).

ТВ

2 МАРТ — ЖУМА

● ЎзТВ I

11.30 «Ҳаёт чизиғи. Телефильм. 12.30 Такрорий телефильмлар сеанси. «Нофеет қаерда?» Бадиий фильм («Мосфильм»).

* * *

17.00 «Бу ерда Крилов бўлган», «Ўз навқиронлиги [illegible]». Телефильмлар. 18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Деярли ўйлаб топилмаган воқеа», «Ўрмон эртаклари». Мультфильмлар. 18.30 «Ҳуқуқий давлат муаммолари». 19.00 «Деҳқон юмушлари». 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.50 Мақсуд Қориев. «Бир кеча достони». Теленовелла. 20.25 Кинолавҳа. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Камолот сари». Қурсия Эсонова, Тўлқин Ҳайдаров. 21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Одобнома». 22.15 «Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари». 23.30 Янгиликлар. 23.35 Кўрсатувлар программаси.

● ЎзТВ II

19.00 Спорт программаси. Баскетбол бўйича 1-лига эркаклар командалари ўртасида СССР чемпионати. «Узстроймеханизация» (Тошкент) — «НКИ» (Николаев). Танаффус пайтида — Шарқона яккама-якка олишув турлари. «Таэквaн-до». 20.45 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Эътиқод».

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва «Вақт». 22.00 «Жумҳуриятнинг иқтисодий мустақиллиги: муаммолар ва ечимлар». Кўрсатувда Қирғизистон ССР Министрлар Советининг раиси А. Жумагулов иштирок этади. 22.50 «Дон Жуаннинг лол бўлиши». Бадиий фильм (рус тилида).

● МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 «Зинапоялар тагида». Телевизион бадиий фильм. 10.15 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 11.00 «Балет. Балет». 12.00 «Инсон. Ер. Коинот». 13.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати.

* * *

17.00 «Редутадаги атиргуллар». Болгар халқининг турк истибдодига қарши қаҳрамонона кураши ҳақида. 18.00 «Тажриба». Загорск «Березка» қурилиш кооперативининг янги иқтисодий шароитлардаги иши ҳақида телеочерк (Москва вилояти). 18.20 Шеърият лаҳзалари. 18.25 «Ҳокимият — Советларга». 18.55 «Коллаж» (реклама, эълонлар, ахборот). 19.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 19.30 «Ғоя қанча туради?». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Носаноат тармоқларида бошқарувни автоматлаштириш Бутуниттифоқ илмий-тадқиқот институти ҳақида («Экран»). 20.00 «Ер — она масканимиз». Фотоконкурс. 20.05 Леонид Биковнинг фильмлари ва роллари. «Оталар изидан борар солдатлар...». Бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия). 21.30 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати. 22.00 «Одамларга қувонч бағишлаб». Помидор етиштиришнинг янги усули ҳақида телеочерк. 22.10 «Бу бўлган... бўлганди...». 22.25 «Нигоҳ».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.

Ўқув программаси

9.15 «Объективда — жониворлар. Оқ бойқуш». Илмий-оммабоп фильм премьераси (Литва киностудияси). 9.35, 10.35 Мусиқа. 4-синф. С. С. Прокофьев. «Александр Невский». 10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.35, 12.35 Теварак-атроф билан танишиш. 1-синф. Бизнинг оналаримиз. 11.55, 12.55 «Нима қанча туради? Гап сўзлар». Илмий-оммабоп фильм. 12.05 «Малика-қурбақа» (инглиз тилида Мишель Габриэль эртак сўзлаб беради).
16.55 «Кириш ман этилади». Ҳужжатли фильм. 17.15 Кичик концерт. 17.30 «Мартин Иден». Телеспектакль. 3-қисм. 18.40 «Ёнган тоғ». Бошқирд курорти ҳақида телевизион ҳужжатли фильм. 19.00 «Вақт». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан). 19.30 «Менинг жанговар сафдошларим». Киноконцерт. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Графиндаги Қорбола». 20.45 СССР Олий Совети сессиясида. Информацион кўрсатув. 21.30 «Қўшиқнинг туғилиши». Минскдан кўрсатилади. 22.00 Спорт ҳамма учун. 22.15 Тарихий фильм. «Севги ва қиролича». В. Гюгонинг «Мария Тюдор» пьесаси асосида (ГДР телевидениеси).

«Ёш ленинчи»
«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана
Издается на узбекском языке.
МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083. ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ
ТЕЛЕФОНЛАР: ҚАБУЛХОНА — 32-56-58 ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ
ИНДЕКС: 64607

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Р — 03135. Д. — 23189.

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.